

Gmina Czarna nie dysponuje planem zaopatrzenia w nośniki energii (w tym ciepło) ani projektem założeń do tego planu, w rozumieniu wymogów ustawy Prawo Energetyczne.

Rozpatrując stan systemów grzewczych na terenie Gminy Czarna, należy podkreślić, iż z racji na ich indywidualny charakter, gmina ma ograniczone możliwości bezpośredniego wpływania na stosowane przez prywatnych inwestorów rozwiązania. W ostatnim czasie w Polsce południowo-wschodniej daje się zauważyć zjawisko odchodzenia, szczególnie w okresach jesienno-zimowym i zimowo-wiosennym, od ogrzewania budynków olejem opałowym, gazem i węglem, ze względu na wysokie dla wielu mieszkańców domów koszty stosowania tych systemów ogrzewania. Tak więc pomimo, że teoretycznie budynek wyposażony jest np. w kocioł olejowy, gazowy czy węglowy, właściciel często używa jako opału poprodukcyjnych odpadów drzewnych i drewnopochodnych, a często niestety także innego rodzaju dających się spalić odpadów. Szczególnie niebezpieczne jest tu spalanie tworzyw sztucznych i substancji przemysłu chemicznego (żywice syntetyczne, kleje, itp.) ze względu na emisję silnie toksycznych i rakotwórczych substancji. Nie jest natomiast zjawiskiem zagrażającym środowisku spalanie w paleniskach pieców, kotłów czy kominków drewna opałowego z lasów, na skalę, z jaką mamy obecnie do czynienia. Należy podkreślić brak odpowiedniej polityki fiskalnej i ekologicznej państwa w zakresie zagrożeń środowiska przez tzw. niską emisję z palenisk domowych, czego jaskrawym przykładem jest chociażby sprawa windowania cen i akcyzy na olej opałowy, przynosząca już w Polsce skutek w postaci wyłączenia z eksploatacji oddanych zaledwie przed kilkoma laty nowoczesnych kotłowni olejowych i powrót do opalania węglem i odpadami. Gminy wiejskie mają odpowiednie warunki do rozwoju na swoim terytorium ekologicznych systemów ogrzewania, w tym także energii odnawialnej. Bariery jest tu jednak m.in. właśnie wspomniany brak odpowiedniej polityki państwa, czego jednym z przejawów są również wciąż wysokie ceny i brak zachęt podatkowych dla budujących takie urządzenia inwestorów – zarówno publicznych jak i prywatnych.

2.8.5. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Czarna nie jest zarejestrowane żadne przedsiębiorstwo zajmujące się wywozem nieczystości stałych. Wywóz nieczystości stałych (odpadów) realizowany jest przez firmy z zewnątrz: firmę „EKO” z Jarosławia, Gminne Gospodarstwo Robót Komunalnych w Leżajsku oraz Towarzystwo Komunalne w Rakszawie. Na terenie Gminy Czarna nie występują wysypiska odpadów komunalnych ani składowiska odpadów przemysłowych, ziemi, gruzu, śniegu, czy środków zimowego utrzymania ulic. Wywóz odpadów następuje z przeciętną częstotliwością jeden raz na miesiąc, którą trzeba uznać za niewystarczającą. Wszystkie odpady wywożone są na wysypiska w Giedlarowej i Młynach.

Na terenie gminy funkcjonuje system wywozu odpadów komunalnych zarówno z kontenerów instytucji i firm, jak i kontenerów indywidualnych przydomowych. Usługi związane z wywozem odpadów z kontenerów ogólnodostępnych opłaca Urząd Gminy w Czarnej, za wywóz z pozostałych płacą klienci obu firm posiadający indywidualne umowy o wywóz odpadów. Ogólnie system wywozu odpadów i nieczystości stałych na terenie gminy ocenić można jako jeszcze niewystarczająco rozwinięty, z tendencją do dalszego rozwoju. Na chwilę obecną pokrywa on obecne potrzeby jeszcze w niewystarczającym zakresie.

Na terenie gminy został zapoczątkowany system segregacji odpadów komunalnych: prowadzona jest zbiórka szkła do dwóch specjalnych kontenerów. Ilość zbieranego surowca jest jednak bardzo niska. Może to wynikać z braku motywacji finansowej dla segregacji przez mieszkańców odpadów i surowców wtórnych.

2.8.6. ZAOPATRZENIE W GAZ

Przez południową część gminy przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia:

- G 700 Jarosław- Sędziszów,

- G 700 Głuchów – Sędziszów,
- G 400 Jarosław- Sędziszów.

Gmina Czarna zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy GZ-50 z sieci średnioprężnych. Redukcja ciśnienia realizowana jest u odbiorców poprzez reduktory domowe o przepustowości 10 m³/h a u odbiorców pobierających gaz w ilości większej niż 10 m³/h poprzez reduktory R 25.

Miejscowość Krzemienica zasilana jest z sieci niskiego ciśnienia jednak prowadzony aktualnie remont sieci gazowej połączony ze zmianą ciśnienia na średnie i miejscowość będzie zasilana ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Kraczkowa.

Miejscowości Medynia Łańcucka, Medynia Głogowska Pogwizdów i zalesie zasilane są ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Jasionka poprzez gazociąg PE 100.

Miejscowości: Wola Mała, Dąbrówki i czarna są zasilane ze stacji gazowej I stopnia w Łańcucie. Miejscowość Dąbrówki można alternatywnie zasilać ze stacji I stopnia w miejscowości Smolarzyny poprzez gazociąg PE 63. Obsługę odbiorców na terenie Gminy Czarna prowadzi Rozdzielnia Gazu w Łańcucie podlegająca Zakładowi Gazowniczemu w Rzeszowie.

Przepustowość gazociągów zasilających jest wystarczająca dla zasilenia istniejącego osadnictwa jak i planowanego. Dlatego też nie przewiduje się rozbudowy sieci zasilających a tylko rozbudowę sieci rozdzielczej dla planowanego obszaru zabudowy mieszkaniowej.

ILOŚĆ CZYNNYCH PRZYŁĄCZY DOMOWYCH ORAZ ODBIORCÓW GAZU

Lp	Miejscowość	Ilość gospodarstw domowych	Ilość czynnych przyłączy
1	Czarna	682	557
2	Wola Mała		
3	Dąbrówki	305	262
4	Krzemienica	725	670
5	Medynia Głogowska	268	193
6	Medynia Łańcucka	137	87
7	Pogwizdów	182	113
8	Zalesie	130	68
	Razem	2429	1950

Na ogólną ilość 2429 gospodarstw na terenie Gminy Czarna funkcjonuje 1950 czynnych przyłączy co daje 90 % procent zgazyfikowanych gospodarstw domowych. Budynki niezgazyfikowane to budynki w złym stanie technicznym lub grupy budynków oddalone od zwartej zabudowy dla których prowadzenie gazociągów było ekonomicznie nieuzasadnione.

Ponadto na terenie Gminy Czarna istnieje 49 sztuk przyłączy do budynków niemieszkalnych. Poważnymi odbiorcami są: urzędy, placówki oświaty, zakłady usługowe, sklepy.

Szacuje się, że na terenie Gminy Czarna ok. 2% mieszkańców korzysta z gazu płynnego zbiornikowego i butlowego. W Rzeszowie i okolicach działa co najmniej trzech poważnych dystrybutorów gazu płynnego. Gaz ten używany jest do celów bytowych i grzewczych. Analizując wielkość sprzedaży gazu płynnego na terenie Gminy Czarna na przestrzeni ostatnich lat, daje się zauważyć tendencję malejącą. Gaz płynny wykorzystywany jest przede wszystkim na enklawach pozbawionych sieci gazowniczej, a także na terenach objętych siecią gazowniczą nie posiadającą odpowiednich parametrów, pozwalających na przyłączenie (uzyskiwanie zgody na przyłączenie z Zakładu Gazowniczego) kolejnych odbiorców gazu do sieci gazowej.

2.8.8 ELEKTROENERGETYKA

System przesyłu i rozdziału energii elektrycznej

Gmina Czarna jest zasilana energią elektryczną ze zintegrowanego ogólnokrajowego systemu elektroenergetycznego. Dla województwa podkarpackiego, a w tym Gminy Czarna,

podstawowymi źródłami energii są: Elektrownia Połaniec w województwie świętokrzyskim i Elektrownia Stalowa Wola. Obie elektrownie wykorzystują jako nośnik energii wejściowej klasyczne paliwo kopalne — węgiel kamienny.

Wytwarzana w elektrowniach energia elektryczna wprowadzana jest do sieci elektroenergetycznej przesyłowej (zwanej także siecią systemową), którą tworzą linie najwyższych napięć (NN) 400 kV i 220 kV oraz węzłowe stacje systemowe zlokalizowane m.in. w okolicach Rzeszowa w Widelce i w Boguchwale. W węzłach energetycznych energia jest transformowana z najwyższego napięcia na wysokie napięcie (WN) 110 kV i wprowadzana do sieci elektroenergetycznej rozdzielczej. Energia przepływa liniami 110 kV do głównych punktów zasilania (GPZ), gdzie jest transformowana na średnie napięcie (ŚN), głównie 15 kV, i rozsyłana do odbiorców liniami ŚN bezpośrednio lub po dodatkowej transformacji na niskie napięcie (nn) 0,4 kV. Jak widać, zanim energia zostanie zużytkowana przez odbiorców, jest poddawana w stacjach elektroenergetycznych wielokrotnej transformacji, związanej ze znacznymi stratami energii.

Siecią przesyłową NN zarządzają Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA, natomiast sieci rozdzielcze (WN, ŚN i nn) są w gestii 33 przedsiębiorstw energetycznych dystrybucyjnych; wśród nich jest Rzeszowski Zakład Energetyczny SA — jednoosobowa spółka Skarbu Państwa. RZE SA obsługuje odbiorców na obszarze trzech byłych województw: rzeszowskiego, krośnieńskiego i tarnobrzaskiego. W skład Spółki wchodzi: Centrala, pełniąca funkcje kierownicze i koordynacyjne, oraz 11 Rejonów Energetycznych, w tym Rejon Energetyczny Leżajsk, eksploatujący sieci m.in. na terenie Gminy Czarna przy pomocy Posterunku Energetycznego Łańcut zs. w Głuchowie.

Odnawialne źródła energii elektrycznej w Gminie mają znaczenie marginalne. Energię wiatru wykorzystują trzy małe elektrownie wiatrowe (dwie w Dąbrówkach i jedna w Krzemienicy) o mocy po 20 kW, pracujące na sieć wydzieloną (na potrzeby własne indywidualnych odbiorców). Uzyskana energia służy do podgrzewania wody.

Układ zasilania gminy - sieci najwyższego i wysokiego napięcia

Przez teren Gminy Czarna przebiegają:

- linia najwyższego napięcia 750 kV relacji: stacja Rzeszów Systemowa w Widelce (RZE) — Ukraina, ze strefą ochronną szerokości po 80 m od osi linii, obecnie nieczynna;
- linia wysokiego napięcia 110 kV relacji: Rzeszów Systemowa w Widelce (RZE) — GPZ Łańcut Głuchów (LAN), ze strefą ochronną szerokości po 20 m od osi linii.

Linia 750 kV przebiega przez północno-zachodni kraniec Gminy (wieś Pogwizdów) na odcinku 1,1 km, natomiast linia 110 kV przebiega przez środkową i południową część Gminy (wsie: Pogwizdów, Medynia Łańcucka, Czarna i Wola Mała).

W granicach Gminy Czarna nie ma i nie planuje się budowy stacji 110/15 kV. Najbliższe istniejące GPZ-ety nieprzemysłowe to: Sokołów (SLK), Łańcut Głuchów (LAN) i Rzeszów Staromieście (RZS). Natomiast najbliższy planowany GPZ-et to Łańcut Polna (LAD), określany również jako Łańcut Zachód albo Łańcut II. Budowa tej stacji, w niewielkiej odległości od granicy Gminy (1,5 km), umożliwi poprawę struktury sieci średniego napięcia i jakości dostarczanej energii (skrócenie linii magistralnych, dodatkowe linie, mniejsze spadki napięcia, większa niezawodność zasilania).

W latach 2003 – 2005 Rzeszowski Zakład Energetyczny SA planuje budowę na terenie Gminy Czarna dwóch linii 110 kV. Z rozcięcia istniejącej linii WN Rzeszów Systemowa — Łańcut Głuchów, wykonanego na terenie wsi Wola Mała, wyprowadzone zostaną dwie równoległe linie do zasilania planowanego GPZ Łańcut Polna. Dzięki temu nowa stacja odbiorcza 110/15 kV w Łańcucie zostanie dołączona przelotowo do istniejącego ciągu liniowego Rzeszów Systemowa — Łańcut Głuchów. Na budowę linii Wojewoda Rzeszowski wydał wskazanie lokalizacyjne znak UAN.III.8330/24-3/88 z dnia 12.04.1988 r.

Trasa planowanych linii 110 kV jest przewidziana w obowiązującym Miejscowym Planie Ogólnym Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna. Odcinki planowanych linii 110 kV w granicach gminy mają długość około 2 x 1,5 km i przebiegają przez teren wsi Wola Mała. Uwzględniając wymagane strefy ochronne wzdłuż linii 110 kV, zarezerwowano dla obu równoległe przebiegających linii pas terenu szerokości 60 m. Ustalone w MPO ZP trasy linii i wolny od zabudowy pas terenu są nadal aktualne i utrzymuje się je w niniejszym Studium.

Linie o napięciu znamionowym 750 kV zalicza się do inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi, natomiast linie 110 kV – do inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska

Układ zasilania gminy - sieć średniego napięcia

Gmina Czarna jest zasilana siecią elektroenergetyczną napowietrzną średniego napięcia 15 kV. Ciągi liniowe tworzą układ magistralno-odgałęźny. Magistrale swymi końcami są przyłączone do szyn rozdzielni 15 kV w GPZ-etach. Linie 15 kV wykonane są przewodami gołymi AFL, na słupach żelbetowych, wirowanych i drewnianych.

Na terenie gminy pracuje 69 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, co przy powierzchni gminy 78,14 km² daje wskaźnik gęstości stacji transformatorowych 0,9 stacji / km². Zestawienie stacji wg sołectw zamieszczono w tablicy. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV wykonane są w zasadzie jako napowietrzne słupowe.

ZESTAWIENIE STACJI TRANSFORMATOROWYCH 15/0,4 KV USYTUOWANYCH NA OBSZARZE GMINY CZARNA

Wieś	Oznaczenia stacji transformatorowych	Liczba stacji
Czarna	C-1 Młyn, C-2, C-3, C-4, C-5, GS, C-Otacz, C-Hydrofornia, Impol, C-9 Kołki, C-11, C-12 Oczyszczalnia	13
Dąbrówki	D-1, D-2, D-3, D-4 ORB, D-5, D-6, D-7 Most, D-8 Mł.	8
Krzemienica	1 PGR, 2, 3 Inst., 4, 5, 6, 7, 8 Ośrodek Zdrowia, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	19
Medynia Głogowska	MG-1, MG-2, MG-3, MG-4, MG-5	5
Medynia Łańcucka	MŁ-1, MŁ-2, MŁ-3 Szkoła	3
Pogwizdów	P-1, P-2, P-3 KR, P-4 Wod., P-5, P-6 Ferma, P-7	7
Wola Mała	WM-1, WM-2, WM-3, WM-4, WM-RSP, WM-Wod., WM-8 Szkoła, WM-9	8
Zalesie	Z-1, Z-2, Z-3, Z-4, Z-5, Z-6	6
Razem		69

W najbliższych latach Rzeszowski Zakład Energetyczny SA przewiduje przebudowę (zmianę konfiguracji) sieci 15 kV we wsi Pogwizdów. Zamierzona inwestycja obejmie budowę odcinka linii długości 0,7 km — jako odgałęzienia od linii zasilającej stację P-6 Ferma — dla zasilania stacji P-2 i P-4, a następnie likwidację zbędnej wtedy, wyeksploatowanej, linii Stobierna – Zofijówka ze słupami drewnianymi, długości 2,6 km.

Układ zasilania gminy - sieci niskiego napięcia

Wyniki ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego (PSR), przeprowadzonego w 1996 r., w zakresie wyposażenia w sieć elektryczną gospodarstw rolnych w gm. Czarna, zestawiono w tabeli. Do gospodarstw rolnych zaliczono indywidualne gospodarstwa rolne (o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 1 ha) i działki rolne (o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha do 1 ha włącznie). W przypadku korzystania zarówno z sieci 380 V jak i 220 V kwalifikowano gospodarstwo jako korzystające z sieci 380 V.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW W SIEĆ ELEKTRYCZNĄ WG PSR 1996

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	%
Wyposażenie w sieć elektryczną	380 V	65,7
	220 V	34,0
Nie posiadające sieci elektrycznej	7	0,3
Razem		100

Z danych zamieszczonych w tablicy 2 wynikają następujące wnioski: w 1996 r. nie posiadało instalacji elektrycznej 7 gospodarstw rolnych, co stanowi 0,3 % ogółu tych gospodarstw, tzw. siłę posiadało 66 % gospodarstw, zasilanie jednofazowe miało 34 % gospodarstw.

ZAPOTRZEBOWANIE NA ZWIĘKSZENIE MOCY W SIECI ELEKTRYCZNĄ WG PSR 1996

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw	%
Potrzebujące zwiększenia mocy w sieci elektrycznej	tak	88	6,1
	nie	1296	90,1
	brak zdania	54	3,8
Razem			100

Z danych spisu rolnego wynika również, że tylko 6 % tzw. indywidualnych gospodarstw rolnych (powyżej 1 ha) zgłaszało potrzebę zwiększenia poboru mocy z sieci elektrycznej. To niewielkie zapotrzebowanie na przyrost mocy jest efektem przeprowadzonej modernizacji i rozbudowy sieci elektroenergetycznej. W planach Rzeszowskiego Zakładu Energetycznego SA na najbliższe lata jest remont i modernizacja ok. 6 km linii napowietrznych niskiego napięcia we wsi Krzemienica (stacje transformatorowe nr 6, 7, 8 Ośrodek Zdrowia i 12). Modernizacji wymagają sieci w południowej części wsi Czarna i we wsi Wola Mała.

Zapotrzebowanie mocy

Aktualne zapotrzebowanie mocy w gminie Czarna wynosi około 3,5 MW, w tym na cele produkcji rolnej i cele bytowe 2,3 MW.

Powiązania zewnętrzne

Gmina Czarna wchodzi w skład powiatu łańcuckiego, który obsługiwany jest w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną przez Rejon Energetyczny Leżajsk. Na terenie gminy nie ma obecnie i nie przewiduje się stacji 110/15 kV. Istniejące główne punkty zasilające odbiorców Gminy Czarna znajdują się na terenach gmin: Łañcut wieś i Sokółów Małopolski w powiecie rzeszowskim. Planowane GPZ-ety zlokalizowano na terenie sąsiednich gmin: miasto Łañcut i Rakszawa. Przez obszar gminy obecnie przebiegają linie napowietrzne najwyższego (750 kV, nieczynna) i wysokiego (110 kV) napięcia, wymagające zachowania stref ochronnych z uwagi na elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące szkodliwe dla ludzi i środowiska. Rzeszowski Zakład Energetyczny SA planuje budowę dwóch linii równoległych 110 kV zasilających nowy GPZ Łañcut Polna z istniejącej linii 110 kV, przebiegającej przez wieś Wola Mała. co wymaga koordynacji trasy linii między gminami miasto Łañcut i Czarna. Przez obszar Gminy Czarna oraz sąsiednie gminy miasto Łañcut, Łañcut wieś, Krasne, Trzebownisko, Sokółów i Białobrzegi przebiegają ciągi sieci napowietrznej średniego napięcia 15 kV, tworzące układ magistralno-odgałęźny, zasilający odbiorców zarówno z obszaru Gminy Czarna, jak i odbiorców sąsiednich gmin.

2.8.9. TELEKOMUNIKACJA

Funkcjonowanie telekomunikacji tj. nadawanie, za pomocą przewodów, fal radiowych bądź optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elektromagnetyczną, umożliwia infrastruktura telekomunikacyjna, czyli urządzenia telekomunikacyjne, nie będące urządzeniami końcowymi, linie, kanalizacja, słupy, wieże, maszty, kable, przewody oraz osprzęt.

Miarą oceny stanu telefonii jest przede wszystkim wskaźnik gęstości telefonicznej abonentów (liczba abonentów na 1000 mieszkańców), a także liczba telefonicznych samoinkasujących aparatów publicznych przypadająca na 1000 mieszkańców. Wskaźnik gęstości telefonicznej uwzględnia się przy określaniu wskaźnika potencjału rozwojowego danego obszaru lub jakości życia na danym terenie. Inne wskaźniki, jak stopień automatyzacji połączeń lub stopień cyfryzacji central telefonicznych, stają się nieaktualne wobec powszechnego stosowania central cyfrowych.

Na terenie Gminy Czarna operatorem stacjonarnej publicznej sieci telefonicznej jest Telekomunikacja Polska SA Zakład Telekomunikacji w Rzeszowie. Centrala TP SA w Łañcutie obsługuje Okręg Telefoniczny Nr 35.4 Łañcut, który obejmuje obszar powiatu łańcuckiego, w tym

gminę Czarna. OT Łańcut stanowi część obszaru Strefy Numeracyjnej RZESZÓW, posiadającej wskaźnik strefy numeracyjnej „17”.

Wyniki ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego (PSR), przeprowadzonego w 1996 r. w zakresie dostępności gospodarstw rolnych do usług telefonicznych w gminie Czarna, zestawiono w tabeli. Pod pojęciem telefonu ogólnodostępnego rozumiano każdy aparat, zarówno wolno wiszący jak i zainstalowany w kabinie, znajdujący się w miejscu dostępnym dla ogółu osób (na ulicach, w zakładach pracy, pocztach, itp.). Nie dotyczyło to telefonów „grzecznościowych” stanowiących własność sąsiadów.

DOŚTĘPNOŚĆ GOSPODARSTW ROLNYCH DO USŁUG TELEFONICZNYCH W GMINIE CZARNA WG PSR W 1996 ROKU

Wyszczególnienie		Liczba gospodarstw	%
Dostęp do telefonu	w gospodarstwie	512	23,3
	ogólnodostępny we wsi	890	40,5
Brak dostępu do telefonu		796	36,2
Razem			100,0

Wśród siedmiu gmin powiatu łańcuckiego, według stanu w dniu 31 grudnia 1998 r., Czarna zajmowała przedostatnie miejsce, wyprzedzając Białobrzegi. Średnia gęstość telefoniczna dla wsi województwa podkarpackiego wynosiła wówczas 101 abonentów na 1000 ludności. Oznacza to, że gęstość telefoniczna Gminy Czarna była na poziomie 70 % średniej gęstości wojewódzkiej terenów wiejskich.

ABONENCI TELEFONII PRZEWODOWEJ W 1998 ROKU W GMINIE CZARNA NA TLE GMIN POWIATU ŁAŃCUCKIEGO

Wyszczególnienie	Abonenci telefonii na 1000 mieszkańców
Miasto Łańcut	286,8
Gmina Żołynia	146,8
Powiat łańcucki	140,9
Gmina Łańcut	121,8
Gmina Markowa	115,3
Gmina Rakszawa	79,7
Gmina Czarna	71,1
Gmina Białobrzegi	22,8

Średnia gęstość jednostek terytorialnych wyższego szczebla niż gmina, z uwzględnieniem miast, była na koniec 1998 r. wyższa niż w gminie Czarna i wynosiła: w powiecie łańcuckim 141, w województwie podkarpackim 171, a w kraju 219 (przy średniej 550 w Unii Europejskiej). Jak widać, uzyskanie średniej krajowej wymagałoby potrojenia liczby abonentów. Według prognoz, w 2008 r. gęstość telefoniczna w Polsce osiągnie wartość około 400. Zatem Gmina Czarna do tego czasu musiałaby ponad pięciokrotnie rozbudować sieć telekomunikacyjną przewodową na swoim terenie, jeśli chciałaby dotrzeć do poziomu średniopolskiego.

Skalę dysproporcji w rozwoju telekomunikacji na wsi i w mieście może zilustrować porównanie z Łańcutem. Gęstość telefoniczna w tym mieście wynosiła w dniu 31.12.1998 r. 287 abonentów na 1000 mieszkańców, czyli była czterokrotnie wyższa niż w gminie Czarna. Niska gęstość telefoniczna na terenach wiejskich wynika m.in. z niskiej gęstości zaludnienia, i niewielkiej liczby instytucji i zakładów pracy. Czynniki te podnoszą koszty inwestycyjne. Podsumowując, można wyrazić opinię, że usługi telekomunikacyjne — do roku 1998 — były słabą stroną Gminy Czarna. W zestawieniu wskaźników gęstości telefonii przewodowej na koniec 1998 r. gmin otaczających, Gmina Czarna wypada niekorzystnie: wyprzedza tylko Białobrzegi.

Radykalną poprawę stanu telekomunikacji przyniosła w ostatnim okresie budowa radiowej stacjonarnej sieci dostępowej we wsiach: Dąbrówki (117 abonentów), Medynia Głogowska (151 abonentów), Medynia łańcucka (27 abonentów), Pogwizdów (59 abonentów) i Zalesie (98 abonentów). Łącznie z abonentami instytucjonalnymi przybyło 497 abonentów w sieci radiowej i ogółem 600 abonentów telefonicznych. Jeśli uwzględnić dotychczasowych abonentów telefonii

przewodowej (757) i stan ludności w 1999 r. (10 620 osób) uzyskuje się wskaźnik 128 abonentów stacjonarnej (przewodowej i bezprzewodowej) sieci telefonicznej.

W rozwój sieci telefonicznej przez wiele lat był bardzo zaangażowany samorząd gminy. Wynikało to z chęci przyspieszenia możliwości zainstalowania telefonu, gdyż terminy podawane przez TP SA były bardzo odległe. Działalność samorządowa polegała przede wszystkim na tworzeniu społecznych komitetów telefonizacji i partycypacji ich w budowie lokalnych sieci telefonicznych oraz udziału gminy we współfinansowaniu tych sieci. Udział samorządu gminnego w budowie sieci telefonicznych odbywał się na podstawie umowy zawartej z operatorem telekomunikacyjnym.

Gminę Czarna i powiat łańcucki obsługuje Telekomunikacja Polska SA. Natomiast w sąsiadujących od zachodu i północy gminach powiatu rzeszowskiego: Trzebownisko, Sokołów i częściowo Krasne (wsie Palikówka i Strażów) operatorem telefonii stacjonarnej jest Spółdzielnia Telekomunikacyjna WIST w Łące.

3. STRATEGIA ROZWOJU GMINY

3.1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DO PLANU STRATEGICZNEGO

3.1.1. CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

Najważniejsze czynniki ograniczające rozwój społeczno – gospodarczy oraz przyczyny konfliktów i trudności w funkcjonowaniu gminy uszeregowane według ważności:

- brak środków finansowych,
- bierność mieszkańców,
- brak zainteresowania rozwojem rolnictwa,
- brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
- brak terenów pod rozwój przemysłu, handlu i usług oraz budownictwo mieszkaniowe,
- niski poziom i ograniczony zakres świadczonych usług dla mieszkańców,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna,
- brak planów koncepcji rozwojowych gminy,
- brak wsparcia i pomocy ze strony władz gminy i innych instytucji w rozwoju przedsiębiorczości,
- wysokie koszty i trudności w uzyskaniu kredytu na inwestycje gminne,
- niezdrowa rywalizacja i skłócenie między wsiami,
- duża liczba podejmowanych jednocześnie działań i wynikające z tego rozproszenie środków finansowych,
- ogólne zacofanie i niski poziom życia na wsi,
- brak porozumienia między wójtem a radą gminy w zakresie kierunków rozwoju i podziału środków finansowych na poszczególne zadania,
- słaba praca, niskie kwalifikacje i mała aktywność pracowników urzędu gminy,
- mała aktywności i skuteczność władz samorządowych gminy,

3.1.2. PROBLEMY WYMAGAJĄCE ROZWIĄZANIA

Podsumowując przeprowadzoną analizę warunków życia i działalności gospodarczej mieszkańców oraz stanu i poziomu społeczno – gospodarczego Gminy Czarna stwierdzić należy, że gmina ma charakter rolniczy co stwarza dobre warunki do jej rozwoju przy dobrej jakości gleb i związanego z tym stosunkowo dobrego poziomu produkcji rolniczej mimo bardzo dużego rozdrobnienia gospodarstw i niskich dochodów rodzin rolniczych z pracy na roli. Stąd duża liczba

mieszkańców znajduje zatrudnienie poza rolnictwem. Teren gminy jest w wysokim stopniu nasycony w infrastrukturę techniczną to znaczy sieć gazową, energetyczną, wodociagową, drogową, oczyszczalnia ścieków oraz w dość dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną i handlową. Dalszy rozwój społeczno – gospodarczy gminy związany będzie przede wszystkim z likwidacją wyżej wymienionych czynników ograniczających rozwój gminy, pogarszających warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- zahamowanie bezrobocia i tworzenie nowych miejsc pracy,
- stworzenie młodzieży warunków do kulturalnego i zdrowego spędzania wolnego czasu oraz rozwoju jej zainteresowań.
- zapewnienie pomocy socjalnej ludziom ubogim,
- poprawa warunków komunikacji; lepsze nawierzchnie dróg, poprawa bezpieczeństwa ruchu, więcej miejsc parkingowych w miejscach publicznych,
- zwiększenie tempa przygotowania budowy sieci kanalizacyjnej,
- poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach i walka z chuligaństwem, kradzieżami i przestępczością,
- poprawa opieki zdrowotnej mieszkańców gminy,
- poprawa estetyki wsi i utrzymanie ładu i porządku, remonty i renowacja budynków użyteczności publicznej, przystanków itp.,
- poprawa świadczenia telekomunikacyjnych,
- tworzenie warunków do rozwoju przetwórstwa rolnego, handlu i usług dla rolnictwa,
- zwiększenie uprawnień samorządów wiejskich i zwiększenie środków finansowych do ich dyspozycji,
- ochrona środowiska naturalnego,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- poprawa pracy urzędu gminy i obsługi mieszkańców,
- budowa sal gimnastycznych i boisk sportowych w szkołach,
- podniesienie poziomu i warunków nauki w szkołach,
- usprawnienie komunikacji publicznej; więcej szybszych, punktualnych i wygodnych autobusów, uruchomienie specjalnych linii mikrobusowych z poszczególnych miejscowości do siedziby gminy,
- rozwój działalności kulturalnej przez gminny dom kultury,
- tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i turystyki pobytowej
- poprawa zaopatrzenia w wodę i poprawa jej jakości,
- opracowanie nowego planu przestrzennego zagospodarowania gminy,
- wykup i uzbrojenie przez urząd gminy nowych terenów pod budownictwo osiedli domów jednorodzinnych i wielorodzinnych,
- wykup i uzbrojenie terenów przez urząd gminy i stworzenie gminnego centrum rozwoju przemysłu, handlu i usług oraz sprzedaż działek pod tą działalność,
- opieka nad zabytkami,

Istotne znaczenie będzie miało wykorzystanie atutów, możliwości i szans rozwoju. Wśród nich na czoło wysuwa się dobre warunki klimatyczno-glebowe i ekologicznie czyste środowisko, na którym może dynamicznie rozwijać się rolnictwo. Dobrze rozwinięta infrastruktura za wyjątkiem sieci kanalizacyjnej (w trakcie budowy) i telekomunikacyjnej, duże zasoby siły roboczej, położenie, tradycje rzemiosła i rękodzielnictwa ceramicznego, zasoby leśne i związane z tym walory turystyczne.

Wykonana analiza i diagnoza stanu rozwoju gminy oraz wyniki badań ankietowych stanowią materiał wyjściowy do opracowania strategii społeczno – gospodarczego rozwoju gminy. Stopień wykorzystania tych możliwości uzależniony będzie od aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców i władz gminy, pozyskiwania środków finansowych, nowych inwestorów a tym samym rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju demokracji i samorządności lokalnej, aktywności i skuteczności władz gminy.

3.2. MISJA GMINY, CELE I ZADANIA STRATEGICZNE

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CZARNA opracowana została wyprzedzająco w stosunku do STUDIUM. Prace nad strategią poprzedzone zostały opracowaniem raportu o stanie gminy, dającego obraz problemów społecznych i gospodarczych. Pozwoliło to na określenie misji, celów strategicznych oraz strategii działań prowadzących do osiągnięcia misji.

3.2.1. MISJA GMINY

Misja Gminy Czarna koncentruje się na jej istotnych problemach, pełniąc równocześnie funkcje motywacyjne i promocyjne. Misją gminy jest zapewnienie ogólnego społeczno-gospodarczego rozwoju gminy a w szczególności zapewnienie jej mieszkańcom możliwie najwyższego poziomu życia, optymalne wykorzystanie zasobów, zabezpieczenie walorów środowiskowych i dostosowywanie się do szybko zmieniających się uwarunkowań wynikających z otwartej gospodarki rynkowej i współpracy międzynarodowej.

3.2.2. CELE STRATEGICZNE I ZADANIA REALIZACYJNE

Do najważniejszych zadań strategicznych gminy uszeregowanych według zaliczyć należy:

1. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zabezpieczenia zdrowia i dorobku życia, poczucia stabilizacji, perspektyw na przyszłość oraz rozwoju dla następnych pokoleń,
2. Poprawę warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez właściwe utrzymanie istniejącej i rozwój niezbędnej infrastruktury technicznej, społecznej, ochrony zdrowia oraz zasobów mieszkaniowych,
3. Budowę społeczeństwa nastawionego na rozwój aktywności i przedsiębiorczości poprzez tworzenie i wspieranie różnych form działalności organizacji gospodarczych i społecznych, łagodzenie skutków transformacji systemowej, a zwłaszcza zapewnienie ludziom miejsc pracy i dochodów pozwalających na zadawalający w odczuciu społecznym poziom życia,
4. Zapewnienie warunków rozwoju duchowego, a w tym możliwości wypoczynku, rozwoju sportu, rekreacji, kształcenia, do informacji, obcowania z kulturą i rozrywką, podróży i kontaktów z szeroko rozumianym otoczeniem,
5. Zachowanie ochrony naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, w tym prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami zmierzającej do odnowy poszczególnych elementów środowiska, efektywnego ich wykorzystania oraz dostosowanie do tych działań rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Dążąc do osiągnięcia powyższych celów władze Gminy Czarna powinny oddziaływać na zachowanie się mieszkańców i poszczególnych podmiotów gospodarczych tak, aby służyły one tym celom działając równocześnie w imię własnych interesów. Chodzi o to, aby ukształtować pożądane zachowanie mieszkańców gminy i podmiotów gospodarujących w gminie. W procesie tym należy opierać się przede wszystkim na mechanizmach ekonomicznych. Istota sprawy sprowadza się do sterowania zachowaniami ludzi i podmiotów gospodarczych przy wykorzystaniu naturalnego dla nich dążenia do podnoszenia poziomu życia maksymalizacji efektywności gospodarowania. Władza gminna powinna tworzyć warunki sprzyjające temu rozwojowi i tej efektywności w określonych kierunkach, miejscach i czasie. A zatem władze Gminy Czarna nie mogą w swoich działaniach ograniczać się do doraźnej aktywizacji gospodarczej, wypełniania luk w kompleksie usług publicznych, komunalnych, ale powinny przyjąć jeden z wariantów strategii rozwoju gminy, działać dalekowzrocznie, sterując za pomocą różnych mechanizmów rozwojem społeczno-gospodarczym gminy.

4. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

4.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z CZYNNIKÓW ZEWNĘTRZNYCH

4.1.1. OTOCZENIE GLOBALNE

Otoczenie globalne stanowi zespół warunków funkcjonowania gminy wynikający z tego, że działa ona w określonym kraju, systemie ekonomicznym, społecznym, prawnym i politycznym. Cechą tak rozumianego otoczenia jest to, że bardzo silnie wpływa ono na warunki funkcjonowania i rozwoju gminy, lecz ona sama nie jest w stanie zmienić tych warunków – nie ma możliwości aktywnego wpływania na zmiany tegoż otoczenia.

Otoczenie stwarza poszczególnym gminom niejednakowe warunki funkcjonowania i rozwoju. Zależą one bowiem od takich czynników jak:

- liczba i struktura ludności,
- struktura branżowa i nowoczesność przemysłu,
- poziom zaawansowania procesów restrukturyzacyjnych,
- walory i zasoby środowiska przyrodniczego,
- zasoby kapitałowe,
- region.

Na otoczenie globalne składa się otoczenie makroekonomiczne, otoczenie społeczno – demograficzne oraz otoczenie polityczne i prawne.

Otoczenie makroekonomiczne

Jego stan determinuje ogólna kondycja gospodarki kraju. Najważniejszymi wskaźnikami wzrostu gospodarczego są: stopa wzrostu, stopa procentowa, kursy walut, stopa inflacji.

Stopa wzrostu gospodarczego ma bezpośredni wpływ na poziom i charakter szans i zagrożeń dla rozwoju gminy. Wzrost ekonomiczny w całej gospodarce niesie ze sobą wzrost popytu inwestycyjnego i konsumpcyjnego, co zwiększa szanse rozwoju dla gminy, recesja natomiast przynosi efekty przeciwne. Stopa inflacji jest niezwykle ważnym czynnikiem wpływającym na wzrost gospodarczy. Wysoka inflacja destabilizuje gospodarkę, ogranicza tempo wzrostu gospodarczego. Jeżeli inflacja jest wysoka to inwestowanie staje się ryzykowne a przecież inwestycje są podstawowym czynnikiem wzrostu gospodarczego.

Otoczenie społeczno - demograficzne

Stan otoczenia społecznego determinują takie czynniki jak:

- zmiany w stylu życia,
- preferencje konsumpcyjne,
- formy spędzania wolnego czasu,
- poziom zamożności społeczeństwa,
- szeroko rozumiane warunki bytu ludności.

Warunki bytu ludności ocenia się przez porównanie sytuacji istniejącej z wielkościami uznanymi za normy i standardy w zakresie zamieszkania, pracy, obsługi, stanu środowiska przyrodniczego na określonym etapie rozwoju społecznego. Zwiększający się poziom dochodów i warunków bytowych społeczeństwa powoduje wzrost popytu konsumpcyjnego co w konsekwencji prowadzi do wzrostu gospodarczego.

Stan otoczenia demograficznego determinują zmiany w populacji danego społeczeństwa takie jak przyrost naturalny, migracje, struktura ludności wg. płci, wieku, wykształcenia, zatrudnienia. Procesy demograficzne charakteryzują się wysokim stopniem bezwładności z uwagi na ich naturalny charakter, co ma istotny, pozytywny w przypadku Gminy Czarna, wpływ na szanse rozwojowe gminy.

Otoczenie polityczne i prawne

Jest ono determinowane przez istniejący system polityczny oraz podstawy ustrojowo-prawne funkcjonowania i rozwoju państwa, społeczeństwa i gospodarki. Sytuacja polityczna wpływa na tempo i kierunki przekształceń struktur organizacyjnych oraz systemów wartości i postaw ludzi. Konkretnie rozwiązania legislacyjne wyznaczające ramy ustrojowo-prawne mają istotny wpływ na poziom szans i zagrożeń dla gminy i jej otoczenia.

4.1.2. OTOCZENIE TERYTORIALNE

Na otoczenie terytorialne gminy składają się otoczenie regionalne i otoczenie sąsiednie.

Otoczenie regionalne

Województwo podkarpackie utworzone zostało na mocy reformy samorządowej państwa z dniem 1 stycznia 1999 r. w wyniku połączenia byłych województw rzeszowskiego, przemyskiego, krośnieńskiego oraz częściowo tarnowskiego i tarnobrzeskiego. Pomimo, że przez ostatnie 25 lat obszary te rozwijały się samodzielnie, to dzięki uprzednio wykształconym więziom, posiadają one cechy typowe dla regionu ekonomicznego. Wszystkie ziemie, które weszły do województwa podkarpackiego mają ten sam profil rolno-przemysłowy, stąd też wynikają dla nich wspólne problemy, istnieje poczucie wspólnoty tradycji i tożsamości kulturowej a przede wszystkim – funkcjonują w świadomości społecznej.

W oparciu o istniejące potencjały rozwojowe wykształciły się funkcje podstawowe i uzupełniające. Funkcje podstawowe pozwalają określić pozycję województwa na tle kraju. Zalicza się do nich rolnictwo, przemysł oraz działalność rekreacyjno - wypoczynkowa i turystyka. Funkcja uzupełniająca a więc transport, budownictwo oraz usługi administracyjne, działalność kulturalna, usługi socjalne, odzwierciedlają zróżnicowanie struktury społeczno-gospodarczej regionu.

Miejsce województwa podkarpackiego w dużym stopniu – w porównaniu do innych centrów w kraju – determinowane jest poprzez pozycję stolicy regionu. Obserwacje porównawcze wskazują, że inne obecne lub potencjalne metropolie, osiągają z reguły wyższe wskaźniki rozwoju. Dystans regionu w porównaniu do najlepszych może się powiększać. Zachodzi pilna potrzeba wzmocnienia tendencji rozwojowych, co znajduje wyraz w wizji rozwoju zawartej w strategii województwa.

Województwo podkarpackie dysponuje wewnętrznym potencjałem i atutami umożliwiającymi pobudzenie nowych impulsów rozwojowych do wzrostu aktywności gospodarczej i podniesienia poziomu życia mieszkańców. Najważniejszymi potencjałami rozwojowymi regionu są:

- zasoby i walory przyrodnicze oraz bogactwo cennych miejsc dziedzictwa kulturowego,
- potencjał i kultura techniczna przedsiębiorstw przemysłu elektromaszynowego, chemicznego i rolno-spożywczego oraz możliwości jego restrukturyzacji w połączeniu z potencjałem badawczo-rozwojowym środowiska akademickiego,
- potencjał demograficzny w tym dobrze rozwinięte szkolnictwo średnie oraz rosnąca liczba studentów, jako podstawa konkurencyjności regionu i rozwoju przedsiębiorczości,
- wysoka jakość środowiska naturalnego wpływająca na jakość życia mieszkańców.

Obecna sytuacja województwa jest równocześnie źródłem wielu strukturalnych barier rozwoju. Barię rozwoju regionu jest niski poziom wykształcenia ludności. Województwo podkarpackie nie posiada uniwersytetu kształcącego elity regionalne. W oparciu o funkcjonujące uczelnie

wyższe, w tym silnie rozwijające się szkoły niepubliczne, istnieje możliwość przyspieszonego nadrobienia tych opóźnień.

Luki w infrastrukturze komunikacyjnej, telekomunikacyjnej oraz ochronie środowiska są przyczyną relatywnie niskiej konkurencyjności województwa w porównaniu z regionami o zbliżonym profilu społeczno-gospodarczym. Są one również źródłem zagrożeń naturalnych w postaci stale powtarzających się stanów powodziowych oraz zanieczyszczenia wód wynikającego z nieuporządkowanej gospodarki ściekowej.

Trudności na rynku pracy wynikają z ukrytego bezrobocia wsi, rozdrobnienia indywidualnych gospodarstw rolnych oraz słabego tempa procesów restrukturyzacji dużych podmiotów gospodarczych i usług publicznych. Brak także wyraźnego postępu w restrukturyzacji bazy ekonomicznej obszarów wiejskich oraz małych miast. Wpływ na to mają też trudności z pozyskaniem kapitału krajowego i zagranicznego na rozwój nowych form aktywności gospodarczej. Niewątpliwie barierą jest niski poziom urbanizacji województwa.

W otoczeniu województwa występują też korzystne czynniki zewnętrzne – ich odpowiednie wykorzystanie będzie sprzyjać przyspieszonemu rozwojowi województwa. Wymienić tu należy położenie geopolityczne regionu wzmocnione w przyszłości zwiększoną dostępnością do transeuropejskich szlaków komunikacyjnych. Szansą województwa jest sfinalizowanie budowy autostrady A-4 oraz modernizacja dróg krajowych, budowa dróg ekspresowych północ – południe, modernizacja linii kolejowej E-30, rozwój transportu lotniczego, budowa obwodnic miast. Inną szansą, szczególnie wobec ograniczonych krajowych środków budżetowych, jest zwiększona dostępność do funduszy zagranicznych, głównie PHARE-STRUDER, RAPID, STRUDER 2.

Otoczenie sąsiednie

Gmina Czarna położona jest w zachodniej części powiatu łańcuckiego w odległości około 5 km od Łancuta. Miasto Łancut stanowi centrum rozwoju dla otaczających go terenów a przede wszystkim ośrodek zatrudnienia dla okolicznej ludności, przekraczający granice powiatu.

Powiat łańcucki jako jeden z mniejszych obszarowo powiatów w województwie podkarpackim charakteryzuje się dużym wewnętrznym zróżnicowaniem:

- warunków przyrodniczych i stanem środowiska,
- sytuacji gospodarczej w tym rolnictwa,
- infrastruktury technicznej,
- zagadnień społecznych.

Przyjęta misja powiatu łańcuckiego, to:

Chcemy być wyróżniającym się powiatem pod względem rozwoju przedsiębiorczości, produkcji rolniczej i ogrodniczej oraz atrakcyjności turystycznej i kulturowej, z poszanowaniem potrzeb mieszkańców i środowiska naturalnego.

Misja powiatu łańcuckiego wypracowana została w trakcie debat lokalnych (29 marca i 5 kwietnia 2000 r.). W spotkaniach brali udział reprezentanci instytucji gminnych i powiatowych, przedstawiciele lokalnego biznesu i instytucji okołobiznesowych, którzy wspólnie pracowali nad misją powiatu. Misja to opis wizji i głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się ona na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. W trakcie debat uczestnicy odpowiadali na pytania, w czym powiat chce być atrakcyjny, dla kogo chce być atrakcyjny i z czego wynika jego wyjątkowość (czym różni się od innych) oraz określali czynniki szczególnie atrakcyjne dla mieszkańców powiatu. Uczestnicy spotkań podkreślali, iż najważniejszymi kierunkami rozwoju winno być tworzenie konkurencyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przetwórstwo rolno-spożywcze, turystyka i agroturystyka, wszystko to oczywiście z poszanowaniem środowiska naturalnego. Podmiotem wszystkich tych działań mają być przede wszystkim mieszkańcy powiatu oraz inwestorzy, turyści itd.

Strategia powiatu łańcuckiego” koncentrować się będzie przede wszystkim na jego mieszkańcach – co podkreślone zostało w misji. Zasoby ludzkie stanowią bowiem podstawę trwałego rozwoju, a zwiększenie stopnia mobilności zawodowej ludności warunkuje racjonalne wykorzystanie

wewnętrznych potencjałów rozwojowych. Niezbędne jest jednak stworzenie mieszkańcom powiatu odpowiednich warunków życia i pracy.

Rozwiązania wymagają przede wszystkim problemy przeludnionej wsi i niedochodowego rolnictwa. Największą szansą rozwojową powiatu łańcuckiego jest jego położenie w pasie aktywności gospodarczej, co może się przyczynić do rozwijania przedsiębiorczości, a przez to do rozwiązania wielu innych istniejących problemów. Usytuowanie powiatu jest czynnikiem podnoszącym jego atrakcyjność w oczach potencjalnych inwestorów. Jego zabytki i wydarzenia kulturalne zapewniają świetną reklamę, a przez to tworzą ogromny potencjał do rozwoju turystyki.

Najbliższe lata winny być okresem intensywnych przygotowań – w tym rozbudowy infrastruktury technicznej i społecznej, stymulowania rozwoju przedsiębiorczości, poprawy wizerunku powiatu i podnoszenia jego atrakcyjności. Wymaga to podjęcia całego szeregu działań, w tym przewidzianych w niniejszym dokumencie.

Obszary strategiczne są najistotniejszymi polami działania powiatu, jednocześnie wytyczają kierunki prac w latach 2000-2006. Ich wypracowania podjęli się uczestnicy debat 5 i 19 kwietnia 2000 r. W wyniku dyskusji i na podstawie określonej misji zdecydowano, iż działalność samorządu powiatowego koncentrować będzie się na:

- I. przedsiębiorczości
- II. rolnictwie
- III. środowisku społecznym
- IV. turystyce, kulturze i sporcie
- V. infrastrukturze technicznej.

Ich kolejność została wypracowana w drodze głosowania przez uczestników debaty 19 kwietnia 2000 r.

Jednym z najważniejszych elementów sprzyjających rozwojowi powiatu jest dobra współpraca społeczności lokalnych: instytucji, organizacji i liderów.

4.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z CZYNNIKÓW WEWNĘTRZNYCH

4.2.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

Uwarunkowania rozwoju wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenu

Dotychczasowe przeznaczenie terenów wynika bezpośrednio z ustaleń obowiązującego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna uchwalonego uchwałą Gminnej Rady Narodowej w Czarnej Nr 53/XXI/81 z dnia 30 września 1981 r. oraz Zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna uchwalonego uchwałą Rady Gminy w Czarnej Nr XIII/82/92 z dnia 30 września 1992 r.

Dotychczasowe przeznaczenie terenu w STUDIUM jest traktowane jako prawo nabyte i stanowi podstawowe uwarunkowanie rozwoju. Główne ograniczenia wynikające z ustaleń dotychczasowego planu to:

- blokada kilkusethektarowego pasa terenu jako rezerwę perspektywiczną pod autostradę
- zapisy uniemożliwiające realizację innego niż tymczasowe zagospodarowanie terenów rolnych,
- mała elastyczność ustaleń,
- wyczerpanie rezerw terenowych z przeznaczeniem głównie pod usługi i mieszkalnictwo.

Do STUDIUM złożono 245 wniosków w sprawie włączenia działek w tereny zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz w sprawie zalesienia działek, z tego:

Nazwa miejscowości	Wnioski o włączenie w tereny		Wnioski złożone w trakcie wyłożenia	Razem
	budowlane	do zalesienia		
Czarna	49	3		
Dąbrówki	21	2		
Krzemienica	52			
Medynia Głog.	21			
Medynia Łańc.	10	5		
Pogwizdów	7	1		
Wola Mała	38			
Zalesie	7			
Razem	205	11	29	245

Uwarunkowania wynikające z zagospodarowania terenu

We wszystkich miejscowościach gminy występuje niekorzystny funkcjonalnie i przestrzennie system zagospodarowania obszarów osadniczych powodujący znaczną koncentrację zabudowy wzdłuż głównych dróg i utrudniający uruchomienie drugiej linii zabudowy. Niejednokrotnie zabudowa pojawia się miejscach fizjograficznie i funkcjonalnie nieuzasadnionych. Znaczna część zabudowy zwłaszcza w Pogwizdowie, Czarnej, Woli Małej leży w terenach zalewowych. Nie występuje tak charakterystyczne dla innych gmin rozproszenie zabudowy.

We wsi Czarna występuje korzystna koncentracja usług ułatwiająca korzystanie z nich a jednocześnie nawiązywanie kontaktów społecznych. Słabe wyposażenie w urządzenia i tereny rekreacyjno – sportowe wynika z niedorozwoju infrastruktury społecznej.

Na terenie gminy występuje dobrze rozwinięta sieć dróg wymagających niejednokrotnie remontu lub poszerzenia. Zachowane są rezerwy terenu pod planowane elementy układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej.

Uwarunkowania wynikające z uzbrojenia terenu

Brak rozwoju systemów infrastruktury technicznej, staje się istotną barierą rozwojową gminy. Nienadążanie systemów infrastrukturalnych za potrzebami gminy określa się jako „lukę infrastrukturalną”. Utrudnienie lub spowolnienie świadczenia usług infrastrukturalnych określa się jako barierę infrastruktury technicznej. W razie utrudnienia bądź spowolnienia modernizacji lub rozwoju systemów zaopatrzenia może nastąpić ograniczenie lub opóźnienie rozwoju gminy albo znacząca uciążliwość dla mieszkańców. W systemach zaopatrzenia mogą występować bariery: informacyjne, organizacyjne, techniczne, ekonomiczne, przestrzenne, społeczne i prawne.

Uwarunkowania sprzyjające, tj. szanse, perspektywy i mocne strony gminy, które władze samorządowe powinny wykorzystywać do realizacji celów rozwoju:

- korzystne położenie w stosunku do Rzeszowa i możliwość pozyskania uzdatnionej wody z sieci miejskiej oraz odprowadzenia ścieków do oczyszczalni rzeszowskiej,
- możliwość zaopatrzenia w gaz wszystkich odbiorców w gminie,
- możliwość wspólnego z otaczającymi gminami rozwiązania problemu odpadów komunalnych,
- korzystne położenie gminy w stosunku do istniejącego GPZ w Boguchwale oraz planowanych stacji 110/15 kV, dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna, po reelektryfikacji całej gminy, dobre oświetlenie dróg gminnych,
- przygotowany plan rozbudowy sieci telefonicznej z terminem realizacji do 2001 r., intensywny rozwój telekomunikacji oparty na technikach cyfrowych, światłowodowych i bezprzewodowych,
- prawne ustalenie standardów jakościowych obsługi odbiorców.

Uwarunkowania utrudniające, tj. zewnętrzne zagrożenia, cechy negatywne i słabe strony gminy, które władze samorządowe powinny starać się niwelować:

- brak wydajnych źródeł wody pitnej, nieudokumentowane zasoby wody w GZWP 425,
- brak możliwości objęcia całej gminy systemem kanalizacji do oczyszczalni, konieczność realizacji systemów lokalnych – możliwość skażenia wód powierzchniowych i podziemnych,
- trudności techniczne doprowadzenia sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej do rozproszonej zabudowy, trudność tworzenia systemów infrastrukturalnych,
- brak wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- niski wskaźnik gęstości abonentów telefonicznych,
- niepewna sytuacja przedsiębiorstw elektroenergetycznych wobec planowanej restrukturyzacji i prywatyzacji,
- niska rentowność inwestycji infrastrukturalnych na obszarach peryferyjnych

4.2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

Na terenie Gminy Czarna nie występują ani obiekty chronione na podstawie przepisów szczególnych ani obszary chronione objęte obowiązkiem sporządzania planów ochrony.

4.2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego

Gmina Czarna zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w niewielkim stopniu przekształconych. W celu utrzymania takiego stanu, jak również uzyskania poprawy w pewnych elementach (środowisko wód płynących) należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk

negatywnych występujących na obszarze gminy. Wśród zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy można wyróżnić zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

[Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- zagrożenia powodziowe występujące w obrębie doliny Wisłoka, związane ze zasięgiem występowania wód stuletnich zweryfikowanym zgodnie ze STUDIUM RZGW określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Wisłoka zatwierdzonym 10 września 2004 r. przez Dyrektora RZGW w Krakowie. Zagrożenia powodziowe obejmują obszary położone w południowej części Pogwizdowa i Medyni Łacuckiej, środkową część miejscowości: Czarna, północną część miejscowości Krzemienica i Wola Mała oraz południową część miejscowości Dąbrówki.
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewami silnie zanieczyszczonych wód Wisłoka,
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu (niekorzystne warunki wilgotnościowe, zaleganie mgieł) na obszarach stałego lub okresowego występowania wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu i starorzeczy (Stary Wisłok),
- tendencje do powstawania lokalnych osuwisk.]¹

Zagrożenia antropogeniczne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczenie rzeki nie odpowiadające normom,
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa na terenach wiejskich (częściowo zrealizowana kanalizacja przy 100% zwodociągowania gminy) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych (przecieki z nieszczelnych i przepelnionych szamb) degradujących środowisko wodne,
- możliwość pojawienia się uciążliwości związanej z ruchem komunikacyjnym przy drodze E 4 w miejscowości Krzemienica w miarę jego nasilania,
- zagrożenie pożarowe związane z lokalizacją otworów wiertniczych w obrębie obszaru górniczego „Palikówka”,
- „dzikie” wyrobiska piasku powodujące degradację gleb i zmniejszanie areалу uprawowego,
- niewłaściwa agrokultura prowadząca do zjawiska zakwaszania gleb.

Uwarunkowania ochronne wynikające z przepisów szczególnych i norm prawa lokalnego

- konieczność ochrony areálu gleb o wysokiej bonitacji (klasy II – IV), gleb pochodzenia organicznego, obszarów leśnych przed zmniejszaniem i zmianą użytkowania,
- konieczność ochrony obszarów występowania złóż gazu ziemnego i zasobów kruszywa naturalnego,
- konieczność wzmożonego nadzoru sanitarnego w granicach stref ochrony bezpośredniej studni oraz stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu , związanych z ochroną ujęć wody w zasięgu stref pośrednich,
- wymóg stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów.
- konieczność respektowania zasad zagospodarowania na obszarach i w otoczeniu obiektów przyrody prawnie chronionej.

Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych:

- potrzeba ochrony doliny Wisłoka jako regionalnego korytarza ekologicznego, zapewniającego stabilność układów i procesów przyrodniczych,
- potrzeba ochrony lokalnych systemów biotycznych, tj. terenów leśnych, ekosystemów łąkowych, zieleni śródpolnej, enklaw zieleni w terenach zabudowanych w celu zachowania lokalnego systemu powiązań ekologicznych.

Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych

- konieczność odpowiedniego przygotowania działań ratowniczych, zabezpieczeń ochronnych, ograniczeń w zainwestowaniu dla terenów zagrożonych powodzią,
- stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu (wymóg analiz geologicznych określających głębokość posadowienia obiektów) na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych,
- właściwe gospodarowanie na terenach posiadających tendencje do powstawania osuwisk,

Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska:

- potrzeba minimalizacji zanieczyszczania wód powierzchniowych i podziemnych,
- uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków w sposób zorganizowany,
- stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu w strefach od otworów wiertniczych,
- potrzeba rekultywacji terenów wyrobiskowych piasku w kierunku rekreacyjnego wykorzystania terenu.

Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina posiada bardzo dobre warunki dla intensywnej produkcji rolnej na bazie bardzo dobrych i dobrych gleb. Osiągnięcie wysokich efektów produkcji rolnej, wymaga zastosowania w gospodarce zabiegów przeciwdegradacyjnych powierzchni produkcyjnej na stokach o większym nachyleniu. Najłagodniejsze gleby, tereny o spadkach ponad 20 %, uniemożliwiających mechanizację prac polowych i tereny osuwiskowe winny być wykorzystane jako trwałe użytki zielone, głównie pastwiska.

Grunty chronione zajmują na terenie gminy 2818.27 ha i stanowią aż 77.1 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Warunki klimatyczne dla rozwoju rolnictwa są korzystne, jednakże czynnikiem ograniczającym te warunki jest ekspozycja terenów uprawowych na stokach.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego

Na terenie Gminy Czarna występują liczne stanowiska archeologiczne świadczące o pierwotnym osadnictwie, zachowane układy przestrzenne w tym rozplanowanie wsi, zachowana historyczna zabudowa. Gmina charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi.

4.2.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW

W latach 1994 – 1997 w gminie skomunalizowano 260,5 ha gruntów z tego z mocy prawa 228,0 ha, na wniosek gminy 28,2 ha, w obrocie cywilno-prawnym 4,0 ha i kilkanaście obiektów. Były to grunty i budynki domów ludowych, szkół, budynek urzędu gminy, grunty i obiekt kółka rolniczego w Krzemienicy, gminnej spółdzielni handlowo - produkcyjnej w Czarnej. W dalszym ciągu trwa proces regulowania własności mienia komunalnego i ujawniana jest własność mienia komunalnego w Księgach Wieczystych w Sądzie Rejonowym w Łańcucie. Kompletuje się dokumentację do skomunalizowania nieruchomości szkół w Medyni Łańcuckiej i Medyni Głogowskiej. W przeważającej części działki zbudowane budynkami szkół i innymi budynkami użyteczności publicznej mają nieuregulowane sprawy własnościowe i granice oraz dokumentację hipoteczną. Dlatego tutejszy urząd ma trudności z kompletowaniem dokumentacji. Skomunalizowane obiekty i grunty gmina sprzedaje lub przekazuje w wieczyste użytkowanie osobom prawnym i instytucjom nimi zarządzających.

Na terenie gminy nie ma dużych zasobów mieszkaniowych stanowiących własność komunalną czy spółdzielczą. Wszystkie budynki mieszkalne za wyjątkiem budynków wielorodzinnych po byłym Zakładzie Doświadczalnym w Albigowej Instytutu Sadownictwa, Zakładzie Rolnym „Igloopolu” w Pogwizdowie, stanowią własność prywatną. W administrowaniu gminy znajduje się aktualnie budynek „wetrynaria” posiadający również 2 mieszkania oraz 3 domy nauczyciela w Krzemienicy, Medyni Głogowskiej, Czarnej, a także mieszkania znajdujące się w szkołach w Medyni Łańcuckiej, Medyni Głogowskiej i Zalesiu.

Niekorzystna struktura własności gruntów, rozdrobnienie gospodarstw, niewielkie zasoby gruntów gminnych i ogromne zaległości – potrzeby w zakresie scaleń gruntów pod zabudowę o właściwym układzie i zwartości to najważniejsze uwarunkowania wynikające z wykonywania prawa własności.

4.2.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Przedstawiona sytuacja i podejmowanie działania przez władze i mieszkańców gminy wskazują, że w ostatnich latach na terenie gminy następuje wyraźny postęp w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej a w szczególności telefonizacji, zaopatrzenia w wodę i gaz gospodarce komunalnej, ochronie środowiska i poprawie warunków nauczania w szkołach o raz rozwój infrastruktury ekonomicznej w znaczny stopniu poprawiły warunki życia i podejmowania działalności gospodarczej.

Oceny warunków życia i działalności gospodarczej na terenie Gminy Czarna dokonano na podstawie przeprowadzonych w miesiącach kwiecień - maj 1998 roku badań ankietowych wśród radnych, członków rad sołeckich i sołtysów, pracowników urzędu gminy, dyrektorów i właścicieli oraz pracowników zakładów pracy działających na terenie gminy, rolników, emerytów, młodzieży, bezrobotnych oraz przeciętnych mieszkańców gminy. Wśród wyżej wymienionych rozprawdzono 158 ankiet, z czego do opracowania wykorzystano 63,3 % ankiet. Przedstawione poniżej wyniki pokazują mocne i słabe strony życia i prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju gminy.

Bardzo dobre warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- dostęp do sieci gazowej i energetycznej,
- zaopatrzenie w wodę,
- możliwość zakupu podstawowych artykułów konsumpcyjnych,
- warunki i poziom nauczania dzieci w szkole,
- bliskość miasta i atrakcyjne położenie,
- warunki mieszkaniowe,

Dobre warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- dobroć i życzliwość mieszkańców,
- sprawna komunikacja publiczna,
- możliwość zakupu podstawowych artykułów do celów gospodarczych,
- jakość i dostępność opieki zdrowotnej,
- bezpieczeństwo ruchu drogowego,
- czystość i walory zdrowotne środowiska naturalnego,

Przeciętne warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- sprawność, kompetencję, życzliwość i pomoc wójta, pracowników urzędu gminy w załatwianiu spraw mieszkańców,
- możliwość zakupu podstawowych artykułów do produkcji rolniczej,
- bezpieczeństwo publiczne i walkę z patologią,
- jakość i nasycenia drogami,
- opiekę nad osobami niepełnosprawnymi i ubogimi,
- możliwość korzystania z jednostek usługowych,
- życie kulturalne, imprezy sportowo- rekreacyjne i możliwości wypoczynku,
- dostęp do telefonu,
- możliwość wywozu / odbioru / komunalnych i gospodarczych odpadów stałych,
- możliwość podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek,

Złe warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- możliwość zbytu produkowanych towarów,
- możliwość zlecenia wywozu /odprowadzenia/ ścieków płynnych,
- możliwość zbytu płodów rolnych,
- walkę z bezrobociem i tworzenie nowych miejsc pracy,
- możliwość pracy w zakładach na terenie gminy,

Najważniejsze czynniki i problemy ograniczające rozwój społeczno – gospodarczy oraz przyczyny konfliktów i trudności w funkcjonowaniu gminy uszeregowane według ważności:

- brak środków finansowych,
- bierność mieszkańców,
- brak zainteresowania rozwojem rolnictwa,
- brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
- brak terenów pod rozwój przemysłu, handlu i usług oraz budownictwo mieszkaniowe,
- niski poziom i ograniczony zakres świadczonych usług dla mieszkańców,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna,
- brak planów koncepcji rozwojowych gminy,
- brak wsparcia i pomocy ze strony władz gminy i innych instytucji w rozwoju przedsiębiorczości,

- wysokie koszty i trudności w uzyskaniu kredytu na inwestycje gminne,
- niezdrowa rywalizacja i skłócenie między wsiami,
- duża liczba podejmowanych jednocześnie działań i wynikające z tego rozproszenie środków finansowych,
- ogólne zacofanie i niski poziom życia na wsi,
- brak porozumienia między wójtem a radą gminy w zakresie kierunków rozwoju i podziału środków finansowych na poszczególne zadania,
- słaba praca, niskie kwalifikacje i mała aktywność pracowników urzędu gminy,
- mała aktywność i skuteczność władz samorządowych gminy,
- wykup i uzbrojenie terenów przez urząd gminy i stworzenie gminnego centrum rozwoju przemysłu, handlu i usług i sprzedaż działek pod tą działalność,
- opieka nad zabytkami,

Podsumowując przeprowadzoną analizę warunków życia i działalności gospodarczej mieszkańców oraz stanu i poziomu społeczno – gospodarczego Gminy Czarna stwierdzić należy, że gmina ma charakter rolniczy co stwarza dobre warunki do jej rozwoju przy dobrej jakości gleb i związanego z tym stosunkowo dobrego poziomu produkcji rolniczej mimo bardzo dużego rozdrobnienia gospodarstw i niskich dochodów rodzin rolniczych z pracy na roli. Stąd duża liczba mieszkańców znajduje zatrudnienie poza rolnictwem. Teren gminy jest w wysokim stopniu nasycony w infrastrukturę techniczną to znaczy sieć gazową, energetyczną, wodociagową, drogową, oczyszczalnia ścieków oraz w dość dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną i handlową.

Dalszy rozwój społeczno – gospodarczy gminy związany będzie przede wszystkim z likwidacją wyżej wymienionych czynników ograniczających rozwój gminy, pogarszających warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Istotne znaczenie będzie miało wykorzystanie atutów, możliwości i szans rozwoju. Wśród nich na czoło wysuwa się dobre warunki klimatyczno-glebowe i ekologicznie czyste środowisko na którym może dynamicznie rozwijać się rolnictwo. Dobrze rozwinięta infrastruktura za wyjątkiem sieci kanalizacyjnej (w trakcie budowy) i telekomunikacyjnej, duże zasoby siły roboczej, położenie, tradycje rzemiosła i rękodzielnictwa ceramicznego, zasoby leśne i związane z tym walory turystyczne.

4.2.6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Zgodnie z pismem Wojewody Podkarpackiego znak AB.IV.7325/53/23/2/00 z dnia 29 lutego 2000 r. w wojewódzkim rejestrze zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych nie występują zadania na obszarze Gminy Czarna.

Zgodnie z pismem Zarządu Województwa Podkarpackiego znak PR.II.7323/1/24/2/2000 z dnia 22 marca 2000 r. w wojewódzkim rejestrze zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych nie występują zadania na obszarze Gminy Czarna.

5. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ORAZ GŁÓWNE ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

5.1. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Polityka przestrzenna jest ukierunkowanym zbiorem działań i decyzji związanych z zarządzaniem i planowaniem rozwoju przestrzennego. Polityka przestrzenna jest współzależna z polityką ekologiczną, społeczną i ekonomiczną. Podstawowe komponenty polityki przestrzennej to polityka lokalizacyjna, polityka w zakresie obrotu gruntami i polityka inwestycyjna. Jednym z głównych zadań polityki przestrzennej zwłaszcza dla władz samorządowych jest harmonizowanie interesu publicznego z interesami prywatnymi.

Cele i kierunki polityki przestrzennej zawarte w STUDIUM są podstawą działalności merytorycznej tak w odniesieniu do sporządzania planów miejscowych jak i decyzji administracyjnych na obszarach nie objętych planami. Podstawą tej działalności jest zrównoważony rozwój, integrujący działania polityczne, gospodarcze i społeczne z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Ład przestrzenny powinien być traktowany jako główny instrument realizacji zrównoważonego rozwoju.

Polityka przestrzenna gminy rozumiana jako skoordynowane działania organów samorządu gminy w zakresie gospodarki przestrzennej powinna być prowadzona na terenie całej gminy bądź jej poszczególnych częściach lub obszarach strategicznych zmierzając do osiągnięcia założonych w studium celów:

- ochrony zasobów przyrodniczych,
- ochrony wartości historyczno – kulturowych i krajobrazowych,
- poprawy jakości zamieszkiwania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego,
- rozwoju komunikacji i systemów infrastruktury technicznej.

5.1.1. OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Polityka w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

Przy formułowaniu generalnych ustaleń dotyczących ochrony środowiska na obszarze Gminy Czarna, kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju – rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem czynników środowiskowych. Określono kierunki takiego nieuchronnego przebiegu i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie naruszałby w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie doprowadzałby do degradacji biosfery, i który godziłby prawa przyrody, ekonomii i kultury. Wychodząc od wniosków sformułowanych w uwarunkowaniach wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego obszaru gminy, jak również uwarunkowań zewnętrznych, przyjęto następujące zasady polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

Ochrona wód powierzchniowych

Celem zapewnienia ochrony wód powierzchniowych, jako podstawowy wymóg, określa się realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze. Celowym jest osiągnięcie co najmniej II klasy czystości rzeki Wisłok (obecnie pozaklasowa) oraz poprawy jakości wód w całej zlewni rzeki.

Z uwagi na specyfikę zanieczyszczeń (bakteriologiczne, biotyczne), pochodzące głównie z osiedli wiejskich, pełne wyposażenie gminy w sieć kanalizacyjną i oczyszczenie ścieków, wyeliminuje

dopływ zanieczyszczeń obszarowych do zlewni, co uruchomi proces samooczyszczania ścieków, a w konsekwencji doprowadzi do poprawy czystości wód.

Ochrona wód podziemnych

Środkowa część gminy zasobna jest w wody podziemne, związane z GZWP Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów. Zasoby wody stanowią źródło zaopatrzenia ludności w wodę poprzez system studni, urządzeń uzdatniających i przesyłowych. Ujmowane wody charakteryzują się dobrą jakością. Celem zapewnienia warunków ochrony ujmowanych wód ograniczenia dotyczą:

- kontynuacji wzmożonej ochrony bezpośredniej poszczególnych studni (zagospodarowanie zielenią, zapewnienie odprowadzenia wód opadowych bez przedostawania się do urządzeń związanych z poborem wody podziemnej, użytkowanie gruntów tylko do celów związanych z eksploatacją studni),
- w obrębie strefy ochrony pośredniej zewnętrznej zakazuje się: wprowadzania ścieków do ziemi i wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystania ścieków, prowadzenia eksploatacji odkrywkowej kopalni, lokalizowania wysypisk i wylewisk komunalnych, lokalizowania zbiorników produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz zakładania cmentarzy,
- lokalizowane na tych terenach obiekty mogące wpłynąć ujemnie na ilość i jakość ujmowanej wody, wymagają każdorazowo uzgodnienia przez organy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie wpływu na wody podziemne,
- na terenach rolnych obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji uciążliwych, a w szczególności wysypisk i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzania rurociągów transportujących substancje niebezpieczne, ponadto likwidacja dzikich wysypisk odpadów i punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych,
- na terenach leśnych konieczna jest kontrola działania środków ochrony roślin i środków stosowanych przy nawożeniu lasów na wody podziemne.

Ochrona powietrza

W zakresie ochrony atmosfery celem jest zachowanie norm czystości, określonych stosownymi przepisami prawa. Stan czystości powietrza na obszarze gminy przedstawia się zadowalająco ze względu na brak dużych lokalnych źródeł emisji. Formułuje się następujące kierunki działań w zakresie ochrony warunków aerosanitarnych:

- stosowanie niskoemisyjnych nośników energii cieplnej, zwłaszcza w obiektach użyteczności publicznej i obiektach nowoprojektowanych,
- wykorzystanie wymogu sporządzania ocen wpływu na środowisko przyrodnicze obiektów szczególnie uciążliwych i mogących pogorszyć jego stan,
- prowadzenie działalności kontrolnej higieny atmosfery,
- eliminacja uciążliwości związanej z emisją zanieczyszczeń motoryzacyjnych poprzez wprowadzanie zieleni izolacyjnej, zachowanie najmniejszych odległości sytuowania budynków przeznaczonych na pobyt ludzi od dróg publicznych.

Zasady ochrony powietrza odnoszą się do zachowania norm czystości wszystkich komponentów środowiska, ze względu na powszechność jego występowania i decydujący wpływ zanieczyszczenia powietrza w stosunku do środowiska życia człowieka.

Ochrona zasobów surowcowych

Gmina Czarna nie zalicza się do zasobnych w surowce mineralne. Występujące w obrębie doliny Wiśloka dość powszechnie złoża piasku i pospółki, stwarzają możliwość eksploatacji na większą skalę. Na jej potrzeby można przeznaczyć wszystkie grunty o najniższych klasach bonitacji. Po zakończeniu eksploatacji teren winien zostać zrekultywowany w kierunku wykorzystania rekreacyjnego. Wchodzące w obszar gminy obszary górnicze gazu ziemnego, stwarzają możliwość jego eksploatacji w drodze postępowania koncesyjnego przez Sanocki Oddział Górnictwa Nafty i Gazu.

Ochrona powierzchni ziemi

W zakresie ochrony powierzchni ziemi ustala się:

- przeprowadzenie rekultywacji na terenach zdewastowanych w wyniku nieprawnej, bez wymaganej koncesji eksploatacji piasków,
- kontynuację zbiórki odpadów i wywóz na składowiska do Giedlarowej i Młynów k/Korczowej.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych

W myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych zaleca się oszczędne dysponowanie gruntami o wysokiej bonitacji oraz gruntami leśnymi w przeznaczaniu ich na cele nierolnicze i nieleśne. Przeznaczenie odbywa się w planie zagospodarowania przestrzennego, w przypadku gleb klas II – III, wymagane jest uzyskanie zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, a gleb klasy IV – Wojewody. Całkowity zakaz przeznaczania na cele nierolnicze obowiązuje dla gleb organicznych. W myśl ustawy o lasach, szczególnej ochronie podlegają kompleksy leśne posiadające status lasów ochronnych, a taki posiadają lasy Gminy Czarna. W obrębie lasów ochronnych ustala się podporządkowanie funkcji produkcyjnej funkcjom ochronnym. Gospodarka winna być prowadzona w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nich celów, dla których zostały wydzielone, w szczególności poprzez:

- dbałość o stan zdrowotny i sanitarny lasów,
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu,
- dbałość o utrzymanie naturalnych stosunków wodnych,
- ograniczenie stosowania zrębów zupełnych.

Obszary i obiekty prawnie chronione

W stosunku do pomników przyrody, zgodnie z normami prawa lokalnego, uznającymi drzewa za obiekty chronione, zabrania się w odległości 15 m dokonywania wszelkich istotnych zmian bez zgody Wojewody. W stosunku do samych obiektów, zabrania się ich wycinania, niszczenia, wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony, zanieczyszczenia terenu. Proponuje się objęcie ochroną prawną, w celu zachowania dla przyszłych pokoleń, ponad 120 drzew rosnących na obszarze gminy. Ustanowienie tych form ochrony przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, leży w gestii Wojewody lub Rady Gminy, po uprzednim wykonaniu specjalistycznej dokumentacji obiektów.

System powiązań ekologicznych – tereny otwarte

Tworzące go ekosystemy leśne, ekosystemy łąkowe, ekosystemy doliny Wisłoka oraz cieków niższego rzędu, winny być chronione przed zainwestowaniem. Posiadają predyspozycje do pełnienia funkcji biotycznej – systemu terenów otwartych w gminie dla zapewnienia pożądanego przewietrzania, migracji gatunków, zachowania enklaw roślinności i ostoi zwierząt.

Ochrona przed zagrożeniem powodziowym

[Ustalając przeznaczenie terenów, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określając sposób zagospodarowania i warunki zabudowy terenu obowiązkowo uwzględnić:

1. obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, wyznaczone przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie w Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią na terenach nieobwałowanych w zlewni Wisłoka, które będą podlegać zakazom, nakazom, dopuszczeniom i ograniczeniom wynikającym z przepisów szczególnych w zakresie ochrony przed powodzią,
2. obszary zagrożone oddziaływaniem wód powodziowych w tym:
 - obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi,
 - obszary osuwiskowe oraz zagrożone rozmyciem w czasie większych wezbrań na terenach przybrzeżnych położonych wzdłuż cieków wodnych bez trwałej zabudowy regulacyjnej na wielką wodę.
3. obszary pasów ochronnych wzdłuż cieków wodnych niezbędnych dla:
 - umożliwienia dostępu do wody w ramach powszechnego korzystania z wód,
 - umożliwienia administratorowi cieków prowadzenia robót remontowych i konserwacyjnych w korytach cieków,
 - zapewnienia przestrzeni dla swobodnego spływu wód powodziowych,
 - utrzymania lub poprawy ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
 - ochrony otuliny biologicznej cieków wodnych.

Możliwość pojawienia się zagrożeń musi znaleźć odzwierciedlenie w prawidłowym zagospodarowaniu przestrzennym. Najskuteczniejszym i najwłaściwszym sposobem uniknięcia szkód w obszarach narażonych na ww. zagrożenia jest maksymalne ograniczenie ich zainwestowania a w szczególności wykluczenie spod zabudowy kubaturowej.

W przypadku podjęcia decyzji o możliwości lokalizacji obiektów kubaturowych na terenach, o których mowa w pkt. 2 należy dążyć ograniczenia strat powodziowych poprzez uwzględnienie uwarunkowań lokalnych oraz dostosowanie rozwiązań konstrukcyjno-technicznych obiektów kubaturowych do zagrożeń związanych z oddziaływaniem wód powodziowych (zalanie, podmycie, przemieszczenie koryta cieku). Za niedopuszczalne należy uznać pogorszenie istniejących warunków spływu wód powodziowych oraz lodów.

W przypadku podjęcia decyzji o możliwości lokalizacji obiektów kubaturowych na terenach, o których mowa w pkt. 2 należy po rozpoznaniu geologicznym podłoża przeprowadzić kompleksową regulację cieku wodnego polegającą na wykonaniu umocnień zapobiegających erozji brzegowej.

Szerokość pasów ochronnych powinna być określana w zależności od wielkości cieku, uwarunkowań siedliskowych, biologicznych oraz uwarunkowań lokalnych. Zaleca się pasów o szerokości minimum 15 licząc od górnej krawędzi skarpy brzegowej. Pasy ochronne powinny być wyłączone spod zabudowy kubaturowej.

Najlepszym sposobem zagospodarowania terenów zalewowych i pasów ochronnych, o których mowa w pkt. 3, jest porost łąkowy lub łąki i pastwiska z wykluczeniem gruntów ornych.]¹

Ochrona klimatu akustycznego

W zakresie ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym, wskazane jest:

- wprowadzanie zieleni izolacyjnej niskiej i wysokiej,
- poprawa nawierzchni dróg, od jakości których m. in. zależy poziom hałasu,
- sytuowanie budynków mieszkalnych z zachowaniem najmniejszych odległości od dróg publicznych w zależności od kategorii drogi zgodnie z wytycznymi do ich projektowania.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustala się zasadę honorowania, określonych stosownymi przepisami stref ograniczonego użytkowania dla źródeł promieniowania, tj. linii energetycznych w szczególności najwyższych i wysokich napięć.

5.1.2. OCHRONA WARTOŚCI HISTORYCZNO-KULTUROWYCH I KRAJOBRAZOWYCH

Ochrona konserwatorska na terenie Gminy Czarna w obecnych granicach administracyjnych ma na celu zachowanie wszystkich podstawowych elementów charakterystycznych dla zespołów zabudowy wsi i związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego, a głównie takich jak układy ruralistyczne, tj. pozostałości dawnego rozplanowania wsi na obszarze gminy i elementy dokumentujące ich późniejsze przekształcenia oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz spisu zabytków architektury i budownictwa.

Ochronie podlega również krajobraz kulturowy, tj. ogólny charakter zabudowy, sposób zagospodarowania i użytkowania terenu oraz powiązania zabudowy z formami terenowymi, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, pojedyncze okazy drzew stanowiących pozytywne dominanty w krajobrazie, rowy, cieki, skarpy, oraz elementy krajobrazu naturalnego: cieki wodne, naturalna zieleń, rzeźba terenu, itp.

5.1.3. POPRAWA, JAKOŚCI ZAMIESZKIWANIA I OBSŁUGI ORAZ KSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO

Poprawa jakości życia rozumiana jako:

- nieustający proces poprawy środowiskowych warunków zamieszkiwania,
- proces usprawniania obsługi – dostępności do infrastruktury społecznej

jest jednym z głównych celów polityki przestrzennej.

Poprawa warunków jakości zamieszkiwania, pracy i wypoczynku wiąże się z pojęciem ładu przestrzennego uważanego ogólnie za cel nadrzędny, do jakiego winna dążyć gospodarka przestrzenna zarówno w skali lokalnej jak też regionalnej i krajowej. Ład przestrzenny oznacza harmonijne zespalanie elementów środowiska przyrodniczego z antropogেনią infrastrukturą. Każde zagospodarowanie przestrzenne cechuje się określonym stanem ładu przestrzennego. Stopień społecznej aprobaty tego stanu wynika z oceny stanu istniejącego wobec pożądanego. Kształtowanie ładu przestrzennego jest więc nieustającym procesem, w którym człowiek tworzy i przekształca swoje środowisko zgodnie ze swoim systemem wartości i możliwościami.

5.1.4. ROZWÓJ KOMUNIKACJI I SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Dalszy rozwój Gminy Czarna w dużej mierze jest uwarunkowany rozwojem komunikacji w celu zapewnienia:

- prognozowanych potrzeb przewozowych mieszkańców gminy przy zapewnieniu przyjętych standardów osiągalności celów podróży i poziomu usług transportowych,
- powiązań układu komunikacyjnego gminy z układem zewnętrznym na poziomie zgodnym z potrzebami wynikającymi ze strategii rozwoju gospodarczego gminy i regionu.

Uzyskanie rozwiązań komunikacyjnych w optymalny sposób wykorzystujących istniejące zasoby komunikacyjne i możliwe do uzyskania środki na ich rozwój musi pozostawać w stałej konfrontacji z wymaganiami ochrony przyrody i kulturowych walorów gminy a w szczególności:

- wyłączenie obszarów chronionych z rozważań nad rozwojem układu komunikacyjnego,
- ograniczanie prowadzenia ciągów komunikacyjnych przez tereny o wysokiej wartości dla rolnictwa,
- wykorzystywanie liniowych i punktowych elementów podsystemów komunikacyjnych dla czynnej i biernej ekspozycji walorów krajobrazowych,
- ograniczenie zagrożeń środowiskowych w tym głównie hałasu i zanieczyszczenia powietrza.

Przedstawione w STUDIUM rozwiązania w zakresie rozwoju systemów związanych z systemami wodociągowym, kanalizacyjnym, ciepłowniczym, gazowniczym i usuwania odpadów zakładają wykorzystanie możliwości finansowych oraz realizacyjnych własnych i otoczenia lokalnego w ramach rozwoju makroregionu Dolina Wisłoka. Zakłada się, iż pozwoli to na udział w nich środków pomocowych oraz pozabudżetowych a tym samym zaoszczędzenie w ten sposób części środków budżetowych gminy na inne cele. Jednocześnie zapewni odpowiedni standard usług infrastrukturalnych na terenach gminy i stworzenie podstaw dla rozwoju perspektywicznego systemu w ramach potrzeb rozwojowych gminy.

W zakresie infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej ustala się następujące cele rozwoju: poprawa niezawodności (ciągłości) działania, poprawa standardu świadczonych usług oraz zminimalizowanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko (harmonia z otoczeniem).

Celem polityki w dziedzinie telekomunikacji jest w szczególności stwarzanie sprzyjających warunków dla:

- zapewnienia powszechnego dostępu na całym terenie gminy do usług telekomunikacyjnych,
- poprawy jakości infrastruktury oraz usług telekomunikacyjnych;
- wspierania konkurencji w zakresie świadczenia usług telekomunikacyjnych,
- rozwoju nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej, integrującej usługi telekomunikacyjne i audiowizualne, umożliwiającej dostęp do ogólnoeuropejskich oraz światowych sieci i usług telekomunikacyjnych;
- zapewnienia dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do sieci telekomunikacyjnych i informatycznych w celu zdobywania potrzebnych informacji.

Cele w zakresie infrastruktury technicznej należy realizować przy założeniu:

- kształtowania układów sieci w sposób umożliwiający tworzenie systemów, pierścieni itp...
- kształtowania układów sieci w sposób zapewniający wymaganą niezawodność (ciągłość) zasilania oraz jakość (będzie to wymagało wzrostu gęstości stacji transformatorowych),
- zapewnienia pełnej ochrony wód powierzchniowych i podziemnych,
- zapewnienia ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem,
- stosowania przy planowaniu zabudowy – zwłaszcza zabudowy mieszkaniowej, usług zdrowia i oświaty – ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym, szkodliwym dla ludzi i środowiska,
- wykorzystania ekologicznych i odnawialnych źródeł energii (słońca, wiatru, wody, biomasy).

5.2. GŁÓWNE ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

5.2.1. ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Różnorodna działalność prowadzona przez człowieka wiąże się z zagospodarowaniem przestrzeni a w konsekwencji z przekształcaniem środowiska niejednokrotnie zakłócając jego równowagę. Wagę problemu doceniono w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym przyjmując zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawę działań w zakresie przeznaczania terenów na różne cele i ustalania zasad ich zagospodarowania.

Przez zrównoważony rozwój rozumie się taki rozwój społeczno – gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli – zarówno współczesnego jak i przyszłych pokoleń – następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

W odniesieniu do planowania przestrzennego oznacza to przekształcenia ekonomiczne, społeczne, techniczne i przestrzenne zmierzające do dobrobytu obecnych i przyszłych pokoleń poprzez:

- zapewnienie określonej jakości środowiska,
- zapewnienie pożądanego stanu zdrowia społeczeństwa,
- konserwatorską ochronę przyrody,
- racjonalną gospodarkę zasobami,
- podejmowanie proekologicznych kierunków rozwoju.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju wymaga pełnej integracji procesów rozwoju społecznego i gospodarczego z ochroną środowiska i przyrody oraz wzajemnego wyważenia proporcji między nimi.

5.2.2. ZASADA NADRZĘDNOŚCI DOBRA PUBLICZNEGO

W zakresie realizacji celów lokalnych gminy działają w sposób autonomiczny, pod warunkiem zgodności tych działań z prawem oraz uwzględnienia możliwości realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Zadania rządowe, formułowane w toku prac planistycznych prowadzonych na poziomie kraju i województw wprowadzane są do planowania przestrzennego na zasadzie obowiązku. Wynika to z przepisów określających sposób wprowadzania tych zadań do planów miejscowych. Negocjacje z gminą prowadzone w tym zakresie przez wojewodę dotyczą jedynie warunków wprowadzenia zadań a nie samego faktu ich wprowadzenia. Jeżeli negocjacje nie zakończą się sukcesem zadania rządowe mogą być wprowadzone przez Prezesa Rady Ministrów.

5.2.3. ZASADA POSZANOWANIA PRAW NABYTECH

Gmina Czarna posiada uchwalony i obowiązujący Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego ustawowo ważny do 31 grudnia 1999 r. (przedłużony ustawowo do końca 2001 r.). Zgodnie z ustaleniami planu właściciele nieruchomości publicznych oraz nieruchomości osób fizycznych i osób prawnych nabyli określone prawa wynikające z zeznaczenia, sposobu użytkowania i zasad zagospodarowania działek czy terenów.

W trakcie prac nad studium wypracowano zasadę poszanowania praw nabytych i ich honorowania w stopniu maksymalnym, poza oczywiście nielicznymi przypadkami wynikającymi z zasady nadrzędności dobra publicznego, w celu uniknięcia niepotrzebnych kosztów ewentualnych rekompensat dla właścicieli w przypadkach, gdy ich użytkowanie stało się niemożliwe lub znacznie ograniczone.

5.2.4. ZASADA ELASTYCZNOŚCI USTALEŃ

W sytuacji niepewności prognoz dotyczących rozwoju gospodarczego, będą one systematycznie weryfikowane, niezbędne jest zatem zapewnienie elastyczności w ustalaniu polityki przestrzennej gminy. STUDIUM pozostawia pole manewru dla wielu niewiadomych zdarzeń, inicjatyw i przedsięwzięć regulując tylko niezbędne, zasadnicze sprawy. Polega to nie tylko na elastyczność zapisu, ale na wariantowych możliwościach rozwiązań przestrzennych przy jednoznacznie sformułowanych zasadach przeznaczenia, zagospodarowania i zabudowy terenów.

Negatywna ocena merytorycznej zawartości STUDIUM może być podstawą do podjęcia przez gminę decyzji o konieczności zmiany bądź aktualizacji STUDIUM w trybie przewidzianym dla jego sporządzania.

5.2.5. ZASADA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU

Poszczególnych zasad nie można postrzegać w sposób autonomiczny, w oderwaniu od pozostałych. Zintegrowana perspektywa przy wyznaczaniu priorytetów nadaje wizji rozwoju charakter integracyjny – przeciwny do myślenia sektorowego. Współzależność ta została potwierdzona dodatkowo poprzez sformułowane w strategii tendencje rozwojowe poszczególnych obszarów.

6. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO GMINY

6.1. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Dynamiczny i nie zawsze skoordynowany rozwój gospodarczy niesie ze sobą liczne problemy, w tym wiele zjawisk negatywnych. Nasilenie antropopresji powoduje, że rośnie zanieczyszczenie atmosfery, wód i gleby, a więc trzech podstawowych komponentów środowiska przyrodniczego decydującego o rozwoju gospodarczym i jakości życia człowieka.

6.1.1. KIERUNKI DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO ZAHAMOWANIA NIEKORZYSTNYCH TRENDÓW

Obecny niekorzystny stan przekształcania środowiska naturalnego wymusza konieczność podjęcia kompleksowych działań zmierzających do zahamowania destrukcyjnych procesów. Na pierwszym planie należałoby umieścić wszelkie działania prowadzące do zahamowania a w dalszej perspektywie do eliminacji emisji z sektora przemysłowego i komunalnego głównie ze źródeł zewnętrznych. Równie istotne są działania wpływające na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Bardzo ważne są też działania związane z ochroną gleby. Dotyczą one nie tylko zahamowania zanieczyszczenia, ale także minimalizacji efektów erozji.

Teren Gminy Czarna nie należy do obszarów szczególnie zagrożonych zanieczyszczeniem środowiska naturalnego. Nie oznacza to jednak, że sytuacja jest zadowalająca; istnieje szereg zagrożeń, którym należy przeciwdziałać. Jako najważniejsze działania należy wymienić:

- budowa systemów kanalizacyjnych na terenie gminy,
- zaopatrzenie lokalnych emitatorów zanieczyszczeń w urządzenia odpylające i odsiarczające połączone z modernizacją procesów spalania,
- uporządkowanie gospodarki odpadami poprzez likwidację dzikich wysypisk i właściwe rozmieszczenie kontenerów,
- zmiana systemu opalania indywidualnych domów z wysoko zasiarzonego węgla na gaz,
- wprowadzenie zasad rolnictwa ekologicznego,
- zmniejszenia zagrożenia spływów obszarowych np. poprzez wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, prawidłowo ustalone stosunki obszarów rolno – pastwiskowych, rolno – leśnych itp.,
- właściwe zabiegi agrotechniczne przeciwdziałające erozji,
- rekultywację terenów zdewastowanych,
- poprzedzanie planowanych inwestycji analizą ich przyszłego wpływu na środowisko.

Zjawiskiem bardzo niekorzystnym jest dewastacja gleb przez erozję i osuwiska. Podatność gleb na erozję oraz sprzyjająca powstawaniu tych zjawisk rzeźba terenu, powodują obniżanie potencjału produkcyjnego rolniczej przestrzeni. Warunkiem zahamowania tego procesu jest ochrona gleb przed erozją wodną poprzez:

- systematyczne stosowanie przeciwoerozyjnej agrotechniki,
- kompleksowe zabiegi urządzeniowe.

Najefektywniejszym działaniem zabezpieczającym glebę przed erozją jest zalesienie i zadrzewienie terenu. W działalności rolniczej, zabiegami przeciwoerozyjnymi jest zakładanie sadów i plantacji krzewów na zboczach. Z uwagi na specyfikę morfologiczną terenu, działania te powinny być dokonywane pod nadzorem specjalistów tej dziedziny rolnictwa. Grunty orne położone na stokach o spadkach 6 – 10% wymagają zabiegów przeciwoerozyjnych polegających na poprzecznostokowej orce i stosowaniu płodozmianów ochronnych.

Grunty orne położone na stokach o spadkach 10 –20% wymagają kompleksowej ochrony przeciwoerozyjnej, polegającej na:

- poprzecznostokowym układzie pól,
- stosowaniu przeciwoerozyjnej agrotechniki,
- dostosowaniu układu dróg polnych,
- uporządkowaniu spływu wód powierzchniowych
- stosowanie fitomelioracji,
- dobór roślin uprawnych o mocnych systemach korzeniowych.

Z punktu widzenia optymalizacji produkcji rolnej, najsłabsze gleby, tereny osuwiskowe i stoki o spadkach powyżej 20 % winny być wykorzystane jako trwałe użytki zielone, stwarzając bazę dla rozwoju hodowli bydła i owiec.

6.1.2. ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY

Aktualna organizacja ochrony przyrody w Polsce pewne zadania powierza samorządom terytorialnym. W ich kompetencji leży:

- ustanawianie lokalnych obiektów chronionych takich jak pomniki przyrody, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe i użytki ekologiczne,
- gospodarowanie zielenią na terenie gminy w tym wydawanie zgody na wyrąb drzew.

Bardzo ważnym uprawnieniem samorządów terytorialnych jest sporządzanie planów zagospodarowania przestrzennego, w których określa się szczegółowe warunki zagospodarowania terenów, w tym zakazy zabudowy wynikające z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych. Do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dołącza się prognozę skutków wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze i leśnych.

Z wielu form prawnej ochrony przyrody i krajobrazu na terenie gminy zastosowano formę pomnikową, którą objęto 1 drzewo tworzące pomnik przyrody żywej w miejscowości Czarna Podbór. Przeprowadzona ocena przyrodnicza gminy pozwala zaproponować poszerzenie istniejących form ochrony. Ochroną pomnikową przyrody żywej należy objąć kolejnych 124 obiekty: 55 pojedynczych drzew, 9 grup i 3 szpalery tworzące łącznie 67 pomników przyrody żywej.

Na terenie gminy powinna zaistnieć także inna forma przestrzennej ochrony – użytek ekologiczny. Formą tą należy objąć 14 tworów przyrody m. innymi fragment olsu porzeczkowego w Zalesiu, zbiornik wodny na Pogwizdówce, ciąg śródleśnych stawów w okolicach Zalesia, enklawę wilgotnych łąk w pobliżu leśniczówki w Czarnej, dawne koryto Wisłoka zwane Starym Wisłoczyskiem, którego dość długie odcinki położone są w Krzemienicy i Woli Małej.

Wszystkie lasy na terenie gminy, bez względu na stan własności, zaliczone są do ochronnych obszarów leśnych miasta Łańcuta.

6.2. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH

6.2.1. ZAKRES OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Ochroną konserwatorską na terenie Gminy Czarna należy objąć wszystkie elementy charakterystyczne dla zespołów zabudowy wsi i związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego, a w tym:

- stanowiska archeologiczne,
- zachowane zabytkowe zespoły kościelne,
- zachowane zabytkowe zespoły folwarczne,
- układy ruralistyczne (układy przestrzenne wsi),
- krajobraz kulturowy w tym zabudowa i elementy dopełniające, tj. kapliczki, figury, pomniki, cmentarze, tereny zieleni urządzonej,
- obszar chronionego krajobrazu oraz elementy krajobrazu naturalnego.

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY CZARNA

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
1	Czarna 1	101-78/1	Osada	KCWR KŁ	900(4), 901(3), 902(2), 910(2), 912(2), 913(2), 914(2), 917(2), 915(4), 918(2),
2	Czarna 2	102-78/35	Ślad osadn. Osada	KCWR KT KŁ	1014, 1015, 1016, 1020, 1022, 1023, 1024,
3	Czarna 3	102-78/36	Punkt osadn.	KŁ	1508/1, 1504/2, 1504/4,
4	Czarna 4	101-78/2	Ślad osadn.	EK	
5	Czarna 5	101-78/7	Ślad osadn.	KŁ	1877, 1875,
6	Czarna 6	101-78/8	Osada	KŁ	152/1, 153/1, 185, 190/1, 192/3, 193/5, 204/1, 215/1, 221/3, 220/2, 222/1, 233/1
7	Czarna 7	101-78/9	Osada Osada	KŁ KP	981,
8	Czarna 9	101-78/11	Osada Osada	KŁ KP	849, 873/1, 874/5, 874/3, 875/1, 888/3,
9	Czarna 10	101-78/12	Ślad osadn.	EK	691/1
10	Czarna 11	101-78/13	Osada	KŁ	576/1
11	Czarna 12	101-78/14	Osada	KP	560/1
12	Czarna 13	101-78/15	Ślad osadn.	KP	695, 694/11
13	Czarna 14	101-78/16	Osada	KŁ	483, 482/1,
14	Czarna 15	101-78/17	Osada	KŁ	886/7/8, 887/1, 893/1, 894/1, 895/1, 896/1, 897/1, 899/1, 918/1, 900/15/17,
15	Czarna 16	101-78/18	Ślad osadn.	KŁ	343, 344,
Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
16	Czarna 17	101-78/19	Ślad osad.	KŁ	960/3,
17	Czarna 18	101-78/20			
18	Czarna 19	101-78/21	Ślad osadn. Osada	EK KŁ	338/1/2, 339-341, 343/1, 345, 346/1, 347/1, 348, 352/1/2, 354/3, 355/6, 356/5, 357, 358/1/2, 359/1

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
19	Czarna 20	101-78/22	Ślad osadn.	KŁ	370,
20	Dąbrówki 1	101-78/3	Osada	KŁ	296, 563/1, 567/1, 568/2, 577/2, 1304,
21	Dąbrówki 2	101-78/23	Ślad osad.	WŚ	155,
22	Dąbrówki 3	101-78/24	Ślad osadn.	WS	138,
23	Krzemienica 1	102-78/19	Punkt osadn.	KŁ	2498/1, 2509/2,
24	Krzemienica 2	102-78/20	Punkt osadn. Osada	KT K	842/31, 842/32, 842/72, 842/78,
25	Krzemienica 3	102-78/21	Punkt osadn.	KCWR KŁ	642/1/2,
26	Krzemienica 4	102-78/22	Punkt osadn.	KP	636, 637,
27	Krzemienica 5	102-78/23	Ślad osad.	KN	2227,
28	Krzemienica 6	102-78/24	Punkt osadn.	KCWR KT	1713/1, 1713/2
29	Krzemienica 7	102-78/25	Ślad osadn.	EK	2070,
30	Krzemienica 8	102-78/26	Ślad osadn.	EK	1254,
31	Krzemienica 9	102-78/27	Punkt osadn.	KŁ	1113, 1114, 1115,
32	Krzemienica 10	102-78/28	Ślad osadn.	EK	1180,
33	Krzemienica 11	103-78/57	Ślad osadn.	EK	2774
34	Krzemienica 12	103-78/58	Ślad osadn.	KN	2948, 2949/1, 2950,
35	Krzemienica 13	103-78/59	Ślad osadn.	M.E.K. OŚ	2982/3,
36	Krzemienica 14	103-78/60	Osada	KN	2907/8,
37	Krzemienica 15	103-78/61	Ślad osadn.	EK	2895/1, 2896,
38	Krzemienica 16	103-78/62	Ślad osadn.	EK WEB	3421/1,
39	Krzemienica 17	103-78/63	Osada	KN	3421/1,
40	Krzemienica 18	103-78/64	Ślad osadn.	EK WEB	3421/1,
41	Krzemienica 19	103-78/65	Ślad osadn.	OŚ	3439/4,
42	Krzemienica 20	103-78/66	Ślad osadn.	EK WEB	3439/4,
43	Krzemienica 21	103-78/67	Ślad osadn.	KŁ	2784-85,
44	Krzemienica 22	103-78/68	Osada Ślad osadn.	KN OŚ	2226, 2224,
45	Krzemienica 23	103-78/69	Ślad osadn.	KŁ	
46	Krzemienica 24	103-78/70	Ślad osadn.	OŚ	2128, 2139,
47	Krzemienica 25	103-78/71	Ślad osadn.	EK WEB	2052/1,
48	Krzemienica 26	103-78/72	Ślad osadn.	OŚ	1721,
49	Krzemienica 27	103-78/73	Osada Ślad osadn.	KN KP. OŚ	1722, 1723/1-2, 1724, 1984,
50	Krzemienica 28	103-78/74	Ślad osadn.	KN	2521, 2523-34, 2537/3, 2538-39, 2541/1, 2542/3,
51	Krzemienica 29	103-78/111	Ślad osadn.	KN	3302/3,
52	Krzemienica 30	103-78/112	Osada Ślad osadn.	KN OŚ	3333/1,
53	Medynia Głogowska 1	101-77/3	Ślad osadn.	KCSz	
54	Medynia Głogowska 2	101-78/25	Obozowisko	EK	2494,
Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
55	Medynia Głogowska 3	100-77/10	Osada	XVIII-XX w.	1017, 1018, 1016,
56	Medynia Głogowska 4	100-77/11	Osada	PŚ	738, 748,

Lp.	Położenie i nr stanowiska	AZP	Rodzaj stanowiska	Okres	Nr działek
57	Medynia Głogowska 5	100-77/12	Ślad osadn.	OŚ	734,
58	Medynia Głogowska 6	100-78/6	Ślad osadn.	WEB	194,
59	Medynia Łańcucka 1	101-77/10	Ślad osadn.	EK	260/1, 259,
60	Pogwizdów 1	101-77/11	Ślad osadn. Cmentarz.	EK KŁ	2087/1, 2087/2,
61	Pogwizdów 2	101-77/12	Osada	KŁ KP KN	1888, 1887/2, 1887/1, 1886, 1885, 1884, 1883, 1894, 1895,
62	Pogwizdów 3	101-77/13	Ślad osadn.	WEB KN	2006, 1980,
63	Pogwizdów 4	101-77/14	Ślad osadn.	EK, KŁ	1971, 1974, 1975,
64	Pogwizdów 5	101-77/15	Ślad osadn. Osada	EK KŁ PŚ	1786, 1785, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1799, 1780, 1782, 1783, 1772, 1771, 1770,
65	Pogwizdów 6	101-77/16	Osada	KŁ	1816/2, 1816/1, 1814, 1813, 1812,
66	Pogwizdów 7	100-77/13	Ślad osadn.	EK	253,
67	Pogwizdów 8	100-77/14	Ślad osadn.	EK	420,
68	Pogwizdów 9	100-77/15	Kurhan	EK	10
69	Pogwizdów 10	100-77/16	Ślad osadn.	EK	788/1,
70	Wola Mała 1	102-78/1	Osada	MEK, KŁ	341,
71	Wola Mała 2	102-78/2	Punkt osadn.	KŁ	328,
72	Wola Mała 4	102-78/4	Punkt osadn.	KŁ	769-771,
73	Wola Mała 6	102-78/32	Ślad osadn.	KŁ	660,
74	Zalesie 1	101-78/6	Ślad osadn.	EK	628/2

Wykaz skrótów:

KCWR –	Kultura ceramiki wstęgowej rytej
KCSz	kultura ceramiki sznurowej
AZP –	Archeologiczne Zdjęcie Polski
EK	Epoka kamienia
MEK	Młodsza epoka kamienia
WEB	wczesna epoka brązu
KŁ	Kultura łużycka
KN	kultura nieokreślona
KP	Kultura przeworska
K.T	Kultura trzciniecka
OŚ	okres średniowiecza
PŚ	późne średniowiecze

SPIS ZABYTKÓW GMINY CZARNA

Nazwa miejscowości	Obiekt	Materiał	Datowanie - remont	Nr rejestru wł. - użytkownik
Czarna	Kościół parafialny	mur.	1922-26	parafia rzym.-kat.
Czarna	Dom Mieszkalny Nadleśnictwa obecnie leśnictwo	mur.	1934	A-971
Czarna	Zagroda nr 200 - dom	drewn.	ok.1900	Mudzik
Czarna	Zagroda nr 200 - stodoła	drewn.	ok.1900	Mudzik
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Czarna	Kapliczka przy granicy z Krzemienicą	mur.	poł. XIX w.	
Czarna	Zagroda nr 268 - dom i warsztat tkacki	drewn.	1793	Aniela Chudzik
Czarna	Zagroda nr 268 - stajnia	drewn.	k. XIX w.	Michał Czado
Czarna	Zagroda nr 268 - stodoła	drewn.	1894	Michał Czado
Czarna	Dom nr 22	drewn.	4 ćw. XIX w	Elżbieta Michta
Czarna	Dom nr 80	mur.	pocz. XX w.	Tadeusz Peszko
Czarna	Dom nr 209	drewn.	2 poł. XIX w.	Marian Pelc
Czarna	Dom nr 244	drewn.	k. XIX w.	
Czarna	Dom nr 350	mur.	4 ćw. XIX w.	Józef Niemczyk
Czarna	Dom nr 377	drewn.	1873	Maria Kowalska
Czarna	Dom nr 380	drewn.	1894	Stanisław Kluz
Czarna	Dom nr 492	drewn.	3 ćw. XIX w.	Stanisław Gut
Czarna	Dom nr 649	drewn.	2 ćw. XIX w.	Tadeusz Pelc
Czarna	Dom nr 724	drewn.	1797	Ryszard Tomasiak
Czarna	Dom nr 728	mur.	1930	
Czarna	Dom nr 366 obora	drewn.	1886	Zygmunt Pelc
Czarna	Dom nr 838	drewn.	ok.1880	Piotr Morawa
Czarna	Dom nr 849	drewn.	1830	Bronisław Tasiór
Czarna	Młyn elektryczny	mur.	po 1930	Biernat
Czarna	Kuźnia nr 669	drewn.	1926	Wojciech Drabicki
Dąbrówki	Kapliczka obok szkoły	mur.	ok. poł. XIX w.	
Dąbrówki	Kapliczka obok nr 361	mur.	3 ćw. XIX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-Dyrekcja Lasów	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1978 wraz z dobudową części pld.-wsch.	A-962 Ośrodek Rem.-Bud. Lasów Państw.
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-adiunktówka nr 95	drewn.	1845-1846	A-962 Ośrodek Rem.- Bud. Lasów Państw.
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc. biuro i mieszkanie kontrolera nr 93	mur.	1931	Nadleśnictwo Leżajsk
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc. kanc. i mieszkanie nadleśniczego obecnie dom nr 96	mur.	1928	Nadleśnictwo Leżajsk
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-gajówka obecnie dom nr 94a	mur.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-suszarnia nasion leśnych obecnie magazyn	drewn.	ok.1869 remont 1970	A-962 Ośrodek Rem.- Bud. Lasów Państw.
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-bud. gospodarczy	drewn.	I poł. XIX w.	
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-lodownia	drewn.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-lodownia	drewn.	pocz. XX w.	
Dąbrówki	Zespół Bud. Dyrekcji Lasów Ord. Łańc.-kolumna z rzeźbą św. Józefa	mur.	1899	
Dąbrówki	Szkoła	mur.	1909 remont 1989	
Dąbrówki	Dom nr 31	drewn.	4 ćw. XIX w.	Anna Gromek
Dąbrówki	Dom nr 13	drewn.	XIX/XX w.	Halina Dubiel
Dąbrówki	Dom nr 21a	drewn.	4 ćw. XIX w.	Bronisław Skóra
Dąbrówki	Dom nr 352	drewn.	3 ćw. XIX w.	Helena Golenia
Krzemienica	Układ przestrzenny wsi		1342 - 1349- pocz. XX w.	
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-kościół p.w. Jakuba Starsz. Ap.	drewn.	1492	A-928 kościół rz.-kat.
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-dzwonnica	drewn.- mur.	1750 remont 1827, 1945, 1991	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-kostnica	drewn.	1827 remont 1991	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-ogrodzenie	drewn.	1827 wielokrotny remont	A-928
Krzemienica	Zespół kościoła paraf.-schodki na cmentarz	kam.	ok.1827(?)	
Krzemienica	Zespół kapliczki-kapliczka-studz. św. Jakuba w zagrodzie 488	drewn.	pocz. XX w.	Jan Kluz
Krzemienica	Zespół kapliczki-figura św. Jakuba w zagrodzie 488	kam. ceram.	1899	Jan Kluz
Krzemienica	Kapliczka na wyspie na stawie w przysiółku Chodakówka	mur.	ok. poł. XIX w.	
Krzemienica	Pomnik Grunwaldzki	kam.- bet.	1910	
Krzemienica	Figura MB Królowej Polski	kam.- bet.	1928	
Krzemienica	Kapliczka na lipie obok nr 32	drewn.	1900	
Krzemienica	Kapliczka przysiółek Kowalówka obok nr 367	mur.	przed 1852	
Krzemienica	Kapliczka przy drodze Krzemienica-Czarna	mur.	4 ćw. XIX w.	
Krzemienica	Stary cmentarz – nagrobki i starodrzewie		XIX w.	
Krzemienica	Zespół szkoły-budynek I obecnie Ośrodek Zdrowia	mur.	1889	
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Krzemienica	Zespół szkoły- budynek II obecnie Ośrodek Zdrowia	mur.	ok.1912 remont 1986-1991	
Krzemienica	Budynek stacyjny obecnie przystanek	mur.	pocz. XX w.	
Krzemienica	Dom dróżnika w przysiółku Kolonia nr 310	mur.	ok.1910	
Krzemienica	Karczma obecnie dom nr 333	mur.	1911	Jan Welc
Krzemienica	Leśniczówka przysiółek Kolonia	drewn.	1933	
Krzemienica	Zespół folwarczny I - owczarnia	mur.	1835-1838	proj. Jan Tokarski
Krzemienica	Zespół folwarczny II - stajnia – zakład produkcyjny	mur.	4 ćw. XIX w. przebud.1989	
Krzemienica	Zespół folwarczny II -stodoła – obecnie magazyn	mur.- drewn.	4 ćw. XIX w. kilkakrotny remont	G.S.
Krzemienica	Zespół folwarczny II- kapliczka św. Stanisława Bpa	drewn.	pocz. XX w.(?)	
Krzemienica	Zespół folwarczny II- starodrzewie			
Krzemienica	Zagroda nr 352a - dom	drewn.	1813(?) remont 1945	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - chlew	drewn.	4 ćw. XIX w.	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w.	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 352a - stodoła	drewn.	3 ćw. XIX w., ok.1925	Franciszek Mokrzycki
Krzemienica	Zagroda nr 416 - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w.	Adam Głowiak
Krzemienica	Zagroda nr 416 - stodoła	drewn.	k. XIX w.	Adam Głowiak
Krzemienica	Dom nr 17	drewn.	ok.1920 remont 1935	Aniela Szpyrka
Krzemienica	Dom nr 49	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Andrzej Lencznar
Krzemienica	Dom nr 60	drewn.	ok.1910 remont 1960	Franciszek Niemczyk
Krzemienica	Dom nr 71	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1965	Zofia Kluz
Krzemienica	Dom nr 97	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1935	Wojciech Czaja
Krzemienica	Dom nr 163	drewn.	1888	Maria Mazur
Krzemienica	Dom nr 174	drewn.	ok.1910	Helena Szubart
Krzemienica	Dom nr 286	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Maria Łęczner
Krzemienica	Dom nr 389	drewn.	3 ćw. XIX w. przebud.1985	Henryka Panek
Krzemienica	Dom nr 478	drewn.	1869 remont 1960	Stanisław Bartman
Krzemienica	Dom nr 637	drewn.	1881 remont 1965	Władysław Jabłoński
Krzemienica	Dom nr 699	drewn.	XIX/XX w remont 1935.	Karolina Pietraszek
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Krzemienica	Dom nr 709	drewn.	ok.1910 remont 1930	Maria Mazur
Krzemienica	Dom nr 768	drewn.	1911 remont 1935	Helena Balawender
Krzemienica	Dom nr 770	drewn.	ok.1930 remont 1960	Jan Buk
Krzemienica	Dom nr 845	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1944	Jerzy Tomaszek
Krzemienica	Dom nr 850	drewn.	ok.1915 remont 1960	Józefa Rejman
Krzemienica	Dom nr 860	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1965	Aniela Welc
Krzemienica	Dom nr 863	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1930	Anna Welc
Krzemienica	Dom nr 874	drewn.	1903 remont 1960	Anna Kluz
Krzemienica	Dom nr 876	drewn.	4 ćw. XIX w.	A. Skrobacz
Krzemienica	Dom nr 878	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1920	Tadeusz Rejman
Krzemienica	Dom nr 880	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1965	Józefa Szubart
Krzemienica	Dom nr 893a	drewn.	ok.1910 remont 1950	Antoni Balawender
Krzemienica	Dom nr 940	mur.	1927 remont 1948	Stanisław Welc
Krzemienica	Stodoła nr 957	drewn.	3 ćw. XIX w.	Janina Pieczonka
Krzemienica	Młyn wodny nr 353	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1950	Władysław Nycz
Medynia Głogowska	Układ przestrzenny wsi		pocz. XVII-pocz. XX w.	
Medynia Głogowska	Kościół paraf.p.w. Nawiedzenia MB	mur.	1958-59	parafia rzym.-kat. proj. arch. J.Budzitko
Medynia Głogowska	Plebania	drewn.	1850	parafia rzym.-kat.
Medynia Głogowska	Wikarówka	drewn.	1850	parafia rzym.-kat.
Medynia Głogowska	Kapliczka obok nr 203	drewn.	k. XIX w.	Genowefa Piekło
Medynia Głogowska	Kapliczka na szczyście wzgórza niedaleko kościoła	drewn.	XVIII/XIX w.	
Medynia Głogowska	Kapliczka pamięci Józefa Sikory przy drodze Łañcut- Sokołów	drewn.	1921	
Medynia Głogowska	Poczta obecnie dom nr 251	mur.	4 ć. XIX w.	Bolesław Jurek
Medynia Głogowska	Krzyż na wprost domu nr 406	met.	1904	
Medynia Głogowska	Krzyż na wprost domu nr 865	met.	p. XX w.	
Medynia Głogowska	Krzyż obok domu nr 385	drewn.	1900	
Medynia Głogowska	Kapliczka	mur.	1954	
Medynia Głogowska	Kapliczka szafkowa	mur.	1900	
Medynia Głogowska	Figura św. Józefa z Dzieciątkiem	kam. bet.	1900	
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 14 - piec garncarski	mur.-drewn	ok.1955	Kazimierz Horzępa
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 14 - dom	drewn.	1910 remont 1935	Kazimierz Horzępa
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 105 - piec garncarski	mur.-drewn.	ok.1920 obud. 1960	Emil Gołojuch
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 105 - dom	drewn.	ok.1930	Emil Gołojuch
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - piec garncarski	mur.-drewn	ok.1955	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - dom	drewn.	ok.1930	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda garncarska nr 134 - stodoła	drewn.	ok.1930	Stanisław Golec
Medynia Głogowska	Zagroda nr 2 - dom	drewn.	1924 remont 1960	Michał Mika
Medynia Głogowska	Zagroda nr 2 - stodoła	drewn.	ok.1924 remont 1960	Michał Mika
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - dom	drewn.	k.XVIII w.(?)	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Zagroda nr 258 - chlew	drewn.-mur.	k. XIX w. remont 1950	Maria Stawan
Medynia Głogowska	Dom nr 7	drewn.	1915 remont 1960	Andrzej Kępa
Medynia Głogowska	Dom nr 26	drewn.	4 ćw. XIX w.	Rozalia Panek
Medynia Głogowska	Dom nr 77	drewn.	ok.1915 remont 1960	Mieczysław Stopyra
Medynia Głogowska	Dom nr 513	drewn.	ok.1915	Stanisław Malec
Medynia Głogowska	Dom nr 515	drewn.	1896	Stanisław Kępa
Medynia Głogowska	Dom nr 539	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1920	Stanisław Ruta
Medynia Głogowska	Dom nr 582	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Stanisław Noworol
Medynia Głogowska	Dom nr 613	drewn.	ok.1915	Genowefa Piekło
Medynia Głogowska	Dom nr 798	drewn.	3 ćw. XIX w. remont 1920	Karolina Mączka
Medynia Głogowska	Młyn nr 628a	drewn. szachulc	1938	Jan Prucnal
Medynia Głogowska	Piec garncarski nr 20	drewn.	ok.1930	Wojciech Wilczak
Medynia Głogowska	Piec garncarski nr 137	mur. drewn	ok.1960	Tadeusz Bojda
Medynia Łańcucka	Kapliczka przy drodze	mur.	XIX/XX w.	Emilia Woś
Medynia Łańcucka	Karczma dom nr 90	drewn. mur.	pocz. XX w. remont 1935	Alfred Pietraszek
Medynia Łańcucka	Zagroda nr 193 – dom	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Stanisława Biernat
Medynia Łańcucka	Zagroda nr 193 – stodoła	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Stanisława Biernat
Medynia Łańcucka	Dom nr 8	drewn. mur.	1930	Edward Gołojuch
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Medynia Łańcucka	Dom nr 25	drewn.	4 ćw. XIX w.	Anna Kowal
Medynia Łańcucka	Dom nr	mur.	ok.1930	Stanisław Golojuch
Medynia Łańcucka	Dom nr 152	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1930	Franciszek Wojtas
Medynia Łańcucka	Dom nr 221	drewn.	1909	Edward Miś
Pogwizdów	Szkoła obecnie przedszkole	mur.	1932	
Pogwizdów	Kapliczka obok domu nr 181	mur.	1930	
Pogwizdów	Kapliczka przy drodze na Cisowiec	mur.	1909	
Pogwizdów	Krzyż przy drodze na Cisowiec	metal	1900	
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - dom	drewn.	1883 remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - dom obecnie stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - stajnia	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - chlew	drewn.	4 ćw. XIX w.	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - stodoła	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Maria Prucnal
Pogwizdów	Zagroda nr 19 - piwnica	mur.- drewn.	ok.1920	Maria Prucnal
Pogwizdów	Dom nr 283	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1960	Julian Jurek
Pogwizdów	Dom nr 646	drewn.	4 ćw. XIX w. remont 1945	Jan Sowa
Pogwizdów	Dom nr 517	drewn.	3 ćw. XIX w.	Katarzyna Surowiec
Pogwizdów	Dom nr 135	drewn.	1926	Katarzyna Malec
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Kaplica filialna	mur.	1912	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Dom zakonny	mur.	1912	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Gumno -dom	drewn.	1900	
Wola Mała	Siostry Służebniczki NMP Starowiejskie Gumno -stodoła	drewn.	1900	
Wola Mała	Kapliczka przy drodze przez wieś	mur.	1870	
Wola Mała	Krzyż na dawnym cmentarzu cholerycznym	metal	1975	
Wola Mała	Kapliczka na granicy z Chodakówką	mur.	1870	
Wola Mała	Dom nr 64a	drewn.	1915	
Wola Mała	Dom nr 97	drewn.	1875	
Wola Mała	Dom nr 163	mur.	1939	Antoni Sowa
Wola Mała	Dom nr 200	mur.	1900	
Wola Mała	Dom nr 201	mur.	1900	
Nazwa	Obiekt	Materiał	Datowanie	Nr rejestru

miejsowości			- remont	wł. - użytkownik
Zalesie	Kapliczka z rzeźbami MB Różańcowej, św. Dominika i św. Róży	drewn.	4 ćw. XIX w.	
Zalesie	Kapliczka z feretronem	drewn.	ok.1880	
Zalesie	Kapliczka obok szkoły	mur.	1888	Wald. Grzesik
Zalesie	Kapliczka przy drodze do Medyni Głogowskiej	mur.	1900	
Zalesie	Kapliczka na wprost domu nr 164	mur.	1900	
Zalesie	Kapliczka	mur.	1930	
Zalesie	Krzyż obok domu nr 211	metal	1900	
Zalesie	Dom nr 213	drewn.	k. XIX w. przeniesiony na obecne miejsce 1925, remont 1958	Helena Składanek

Na terenach szczególnie wartościowych pod względem historycznym Gminy Czarna wyznacza się następujące rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:

- A - strefa pełnej ochrony konserwatorskiej
- B - strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych
- E - strefa ochrony ekspozycji
- K - strefa ochrony krajobrazu

6.2.2. STREFA – „A” – PEŁNEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Strefa ta obejmuje obszary szczególnie wartościowe pod względem historycznym, o dobrze zachowanej jednorodnej strukturze układu przestrzennego i związanego z nim integralnie terenu i krajobrazu wraz z obiektami zabytkowymi. Dominujące w nim elementy kompozycji przestrzennej obrazują czytelnie pochodzenie zespołu zarówno pod względem rozplanowania, jak i zabudowy. W strefie tej zakłada się bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich, które zmierzają do zachowania istniejącej struktury zabytkowej oraz najpełniejszej rewaloryzacji historycznego założenia. Wszelkie działania podejmowane na terenie objętym ochroną wymagają uzgodnienia ze służbą konserwatorską.

STREFA A 1

Obejmuje zespół kościoła p.w. Św. Jakuba Starszego w Krzemienicy. W skład zespołu wchodzi: drewniane budynki kościoła, dzwonnicy, kostnicy i ogrodzenie oraz ukształtowanie terenu w formie sztucznie nasypanego wzgórza kościelnego, a także przyległego terenu dawnego wzgórza kościelnego, a także przyległego terenu dawnego cmentarza przykościelnego. W obrębie zespołu znajduje się również budynek szkoły, a także starodrzew porastający wzniesienie – głównie stare drzewa lipowe. Wymienione obiekty zabytkowe o dużych wartościach historycznych, kulturowych należy konserwować przy maksymalnym zachowaniu pierwotnej substancji zabytkowej. Niewskazane jest dogęszczanie zabudowy w obrębie wyznaczonej strefy. Istniejącą w otoczeniu strefy zabudowę mieszkaniową i plebańską należy kształtować w nawiązaniu do tradycyjnych form architektonicznych odnośnie bryły, dachu oraz materiałów budowlanych. Teren kościoła p.w. Św. Jakuba Starszego w Krzemienicy oraz obszar dawnego cmentarza został wpisany do rejestru zabytków – decyzja A-923/75.